

Belgisch Instituut voor
postdiensten en telecommunicatie

**Mededeling van de Raad van het BIPT
Van 3 juni 2022
betreffende
de status van de elektronische communicatie- en tv
markt (2021)**

INHOUDSOPGAVE

1. Samenvatting	4
2. Belgische digitale prestaties in Europees perspectief	6
2.1. Dimensie connectiviteit	6
2.2. Dimensie menselijk kapitaal	11
2.3. Dimensie integratie digitale technologie	11
2.4. Dimensie digitale overheidsdiensten	12
2.5. Samengestelde DESI-index	13
3. Prijsevolutie	15
3.1. Consumptieprijnsindex Eurostat	15
4. Nationale omzet en ebitda	18
4.1.1. <i>Totale nationale marktomzet en split per marktsegment</i>	18
4.1.2. <i>Nationale marktomzet per operator</i>	19
4.1.3. <i>Retailomzet per klantsegment : residentieel - zakelijk</i>	20
4.1.4. <i>Omzet per productsegment : vast – mobiel - televisie</i>	23
4.1.4.1. Vast segment	23
4.1.4.2. Omzet mobiel segment	24
4.1.4.3. Omzet tv (via decoder en via app, exclusief satelliet)	27
4.1.5. <i>Ebitda</i>	29
5. Investeringen	30
6. Tewerkstelling	32
7. Toegang en gebruik	33
7.1. Vaste diensten	33
7.1.1. <i>Marktspelers</i>	33
7.1.2. <i>Vaste telefonie</i>	33
7.1.3. <i>Vast breedband</i>	36
7.1.3.1. Uitrol	36
7.1.3.2. Wholesale vast breedband	40
7.1.3.3. Retail vast breedband	42
7.1.3.4. Vast breedbandverkeer	47
7.1.4. <i>Hoogwaardige toegang</i>	49
7.1.4.1. Wholesale hoogwaardige toegang	49
7.1.4.2. Retail hoogwaardige toegang	50
7.2. Mobiele diensten	51
7.2.1. <i>Uitrol</i>	51
7.2.2. <i>Marktspelers</i>	54
7.2.3. <i>Mobiele verbindingen</i>	55
7.2.4. <i>Mobiel volume (exclusief IoT)</i>	57
7.2.5. <i>M2M-volume</i>	59
7.2.6. <i>Mobiele nummeroverdraagbaarheid</i>	59
7.3. Tv-aansluitingen	60
7.4. Klantrelaties	63
7.4.1. <i>Klantrelaties met bundels</i>	63
7.4.2. <i>Residentiële klantrelaties met vaste diensten</i>	65
7.4.3. <i>Residentiële klantrelaties met televisie</i>	67

7.4.4. <i>Residentiële klantrelaties met mobiele diensten</i>	68
7.4.5. <i>Easy switch</i>	69

1. Samenvatting

Uit elektronische communicatie en televisie wordt in 2021 voor het 2de jaar op rij minder nationale omzet gehaald. Met 8,358 miljard euro blijft de daling wel beperkt tot 5,12 miljoen euro (-0,1%), daar waar in 2020 nog 2% omzetverlies werd geboekt.

De omzet op de groothandelsmarkt gaat ruim 5,8% lager tot 0,91 miljard euro door verlies aan omzet op de mobiele markt en op de televisiemarkt. De omzetzijging op de mobiele groothandelsmarkt (-72,3 miljoen tot 0,61 miljard euro) is het gevolg van lagere opbrengsten uit de afgifte van sms-berichten en van mobiele gesprekken (door de evolutie naar een uniform kosten gebaseerd tarief tegen 2024 binnen de EU). Aan de negatieve evolutie van de wholesale roaming inkomsten van bezoekers onder invloed van de corona-epidemie is wel een einde gekomen.

Op retailniveau wordt er, na de omzetzijging met 0,5% in 2020, opnieuw aangeknoopt met groei: +0,7% tot 7,44 miljard euro. Het mobiele marktsegment is de belangrijkste reden voor de stijging in inkomsten (+54,6 miljoen tot 2,79 miljard euro). Het vaste segment groeit minder (+1 miljoen tot 3,44 miljard euro) maar blijft de grootste inkomstenbron (46,2% van de retailomzet). De retailomzet uit tv laat een lichte daling optekenen met 2,9 miljoen euro tot 1,18 miljard euro. Een daling van de inkomsten uit analoge tv en een iets lagere ARPU uit digitale tv-aansluitingen (-0,2 euro tot 22 euro/maand) dragen hiertoe bij.

De retailomzet wordt gehaald uit klanten die een hoger volume afnemen en voor telefoon-en internettoegangsdiensten gemiddeld 0,2% hogere prijzen betalen.

- De groei van vast breedband houdt aan: +186.000 lijnen tot 4,9 miljoen. Er worden meer lijnen afgenomen die volledig gebaseerd zijn op glasvezel ("fiber to the home", "fiber to the building" en "fiber to the office"): +71% tot 151.848 maar het aandeel in het totaal aantal vaste breedbandlijnen blijft met 3% laag (+1,2%). Kabel behoudt de voorsprong in breedband, met 52% van alle aansluitingen, terwijl DSL langzaam klanten verliest (-21.539 lijnen tot een aandeel van 43%). FWA en vast breedband via satelliet vertegenwoordigen de overige 2%. Het vast breedbandverkeer neemt met 13% toe, significant lager dan in het coronajaar 2020 (+52%). Per vaste breedbandlijn wordt gemiddeld 239 gigabytes per maand geconsumeerd, 19 gigabytes meer dan in 2020.
- Op de mobiele markt bedraagt het aantal actieve simkaarten (exclusief m2m) 12,25 miljoen, 2,1% meer dan een jaar eerder. Het totaal aantal datasimkaarten bereikt 10,82 miljoen (+4,7%). Steeds meer apparaten en sensoren worden met het internet verbonden om onderling informatie uit te wisselen, zonder dat menselijke tussenkomst nodig is: eind 2021 zijn ongeveer 5,8 miljoen IoT-objecten verbonden, +31 procent. Mobiele spraak (-89 miljoen belminuten tot 21,64 miljard) en vooral sms (-2,49 miljard tot 12,03 miljard) gaan in volume achteruit, maar de actieve datasimkaarten verwerken steeds meer mobiele data: +146 petabytes tot 579 petabytes. Het gemiddeld maandelijks gebruik per actieve datasimkaart stijgt van 3,7 naar 4,8 GB.
- Het aantal tv-aansluitingen met toegang tot klassieke televisie, via een decoder en via internet (app), vertoont voor het derde jaar op rij een lichte daling: -5.413 tot 4,46 miljoen aansluitingen.

- Het aantal residentiële klantrelaties met een bundel groeit met 64.637 tot 3,4 miljoen, wat leidt tot een afname aan standalone klanten van vaste diensten met 97.843 tot 1,75 miljoen. Meer klanten nemen 2P (+23.206 tot 0,66 miljoen) en vast/mobiele convergente bundels (+280.876 tot iets meer dan 2 miljoen) af. 3P vast BB, tv en mobiel draagt het meeste bij aan de groei van de convergente bundels (+204.421 tot 0,71 miljoen). De erosie van vaste telefonie heeft nog geen negatieve impact op 4P: deze bundelcombinatie trekt 41.688 extra klanten aan, wat het totaal aantal 4P klanten doet stijgen naar 1,16 miljoen.

De brutobedrijfswinst (Ebitda) van Proximus, Orange en Telenet blijft in verhouding tot de omzet stabiel op 44,1% (+0,1 ppt).

Er wordt in 2021 fors meer geïnvesteerd in infrastructuur. De investeringen vereisen een capex die exclusief licenties toeneemt met 271 miljoen euro tot 1,738 miljard euro en in verhouding tot de omzet uit telecommunicatie 24,3% bedraagt (3,8 procentpunten hoger dan in 2020).

Aan de hogere kapitaalintensiteit wordt vooral bijgedragen door de uitrol van glasvezel. Proximus en zijn joint ventures Fiberklaar en Unifiber brachten in 2021 glasvezel naar 353.000 nieuwe woningen en bedrijven waardoor het aantal gepasseerde woningen en bedrijven op een jaar steeg naar 813.000, goed voor een penetratie van rond de 14%.

De investeringen in het mobiele segment vertegenwoordigen 17% van de investeringsuitgaven. Zij groeien onder impuls van werkzaamheden voor het upgraden van mobiel naar 5G, al zal de uitrol van een commercieel 5G netwerk pas goed starten na de veiling van het spectrum in 2022.

De positieve evolutie neemt niet weg dat in 2021 België achterstand vertoont op andere Europese landen. De dekking van glasvezel die onder het EU-gemiddelde blijft (6,5% van de Belgische huishoudens versus 42,5% in de EU-27) en vooral het feit dat er in 2021 nog geen spectrum voor 5G kon worden geveild verzwakken de Belgische connectiviteitsscore, zoals gemeten in de index voor digitale economie en maatschappij van de EC (DESI) van 2021. België klasseert zich hiervoor op de 16de plaats terwijl het jaar voordien nog de 13de plaats werd ingenomen. Voor alle dimensies van de DESI samen bezet België de 12de plaats binnen de EU-27.

Proximus is de grootste nationale speler in het vaste segment en in het mobiele segment. Op de vaste markt wordt in 2021 wel marktaandeel verloren aan Orange. In omzet neemt het aandeel van Proximus met 1,4 ppt af tot [50-60]% en in volume op de vaste breedbandmarkt met 0,9 procentpunten tot [40-50]%. Orange vergroot zijn aandeel in omzet op de vaste markt met 0,9 ppt tot [0-10]% en in volume op de vaste breedbandmarkt met 2,2 ppt tot [0-10]%.

Op de mobiele markt verstevigt Proximus zijn leiderspositie, mede door de integratie van Mobile Vikings. In omzet groeit het marktaandeel met 2,2 ppt tot [40-50]% en in aantal actieve simkaarten met 2,6 ppt tot [40-50]% van de totale mobiele markt. Orange blijft de 2de speler met [20-30]% in volume en [30-40]% in omzet. De 3de speler Telenet bezit met een vergelijkbaar aandeel van [20-30]%, -0,1% in volume een kleiner aandeel in omzet: [20-30]%.

Op de nationale televisiemarkt is Telenet de grootste speler met een marktaandeel van [40-50]% in aantal tv-aansluitingen en [20-30]% in omzet. Op basis van omzet (-1,5 ppt) en volume (-0,6 ppt) is er wel een verlies in marktaandeel ten voordele van Proximus en Orange.

2. Belgische digitale prestaties in Europees perspectief

1. Sedert 2014 volgt de Europese Commissie de digitale vooruitgang van de lidstaten via de index van de digitale economie en maatschappij (DESI). Voor de 2021 versie van de index werd de structuur aangepast om als monitoringsinstrument te fungeren voor de digitale ambities die Europa tegen 2030 wil bereiken. Deze ambities, zoals gepresenteerd in de Mededeling "Digitaal kompas 2030: de Europese aanpak voor het digitale decennium"¹ van maart 2021, draaien om 4 kernpunten: connectiviteit, digitalisering van bedrijven, digitale vaardigheden en digitalisering van openbare diensten. Elk actiegebied is gekoppeld aan streefdoelen waarvan de vooruitgang in de richting van 2030 wordt gemeten via een versterkte DESI².

			Doelstellingen
1		Digitale vaardigheden	<ul style="list-style-type: none"> • ICT-specialisten : 20 miljoen + genderconvergentie • Digitale basisvaardigheden : minimaal 80% van de bevolking
2		Veilige, efficiënte en duurzame digitale infrastructures	<ul style="list-style-type: none"> • Connectiviteit : gigabit voor iedereen, 5G in alle bevolkte gebieden • Geavanceerde halfgeleiders : verdubbeling EU-aandeel in wereldproductie • Data – Edge & cloudcomputing : 10.000 klimaatneutrale uiterstveilige edge nodes • Computertechniek : 1ste computer met kwantumversneller
3		Digitalisering van bedrijven	<ul style="list-style-type: none"> • Toepassing van technologie : 75% van EU-bedrijven gebruiken cloud/AI/Big data • Innovatoren : opschaling en financiering om het aantal EU unicorns te verdubbelen • Late instappers: meer dan 90% van kmo's haalt een basisniveau van digitale intensiteit
4		Digitalisering van publieke diensten	<ul style="list-style-type: none"> • Essentiële overheidsdiensten : 100% online • E-gezondheid : alle burgers hebben toegang tot hun e-medische dossiers • Digitale identiteit : 80% van de burgers gebruiken een eID-oplossing

Figuur 1: Europese digitale ambities 2030 (Bron: EC)

2.1. Dimensie connectiviteit

2. De DESI2021 werd aangepast om de kernambities van het Digitaal kompas 2030 te weerspiegelen in de dimensies van de DESI : digitale vaardigheden (dimensie menselijk kapitaal), infrastructures (dimensie connectiviteit), digitalisering van bedrijven (dimensie integratie van de digitale technologie) en digitalisering van publieke diensten (dimensie digitale overheidsdiensten)³. Specifiek voor de meting van de connectiviteitsdoelstellingen van het Digitaal Kompas 2030 werden twee nieuwe indicatoren toegevoegd aan de dimensie connectiviteit van de DESI-index: de dekking van de 5G-netwerken en de verkoop van 1 gigabit vast breedband. De acht overige indicatoren die verband houden met de dimensie connectiviteit bleven behouden.

¹ Zie EU-mededeling van 9 maart 2021: "Digitaal kompas 2030: de Europese aanpak voor het digitaal decennium" <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:52021DC0118>

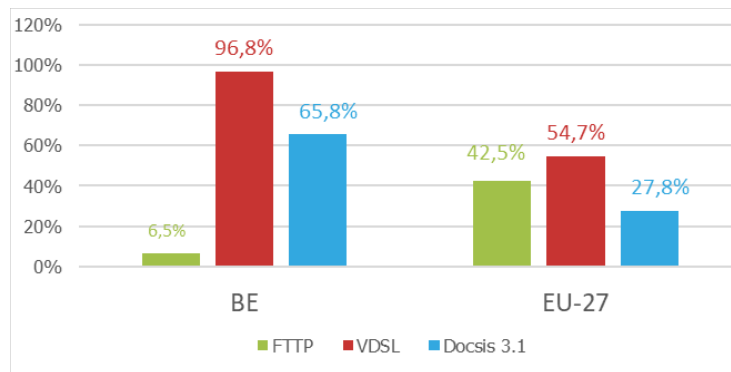
² Zie het voorstel van de Commissie van 15/09/2021 omtrent het beleidsprogramma "de weg naar het digitaal decennium" dat de digitale ambities Voor 2030 implementeert: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/proposal-decision-establishing-2030-policy-programme-path-digital-decade>

³ DESI 2020 omvatte 5 dimensies: connectiviteit-menselijk kapitaal-internetgebruik-integratie van digitale technologie-digitale overheidsdiensten

Indicator	DESI2020	DESI2021	Positie
Vast breedband take up	79,5%	84,5%	7 (-4)
Minstens 100 Mbps take up vast BB	45%	54,5%	5 (-1)
NEW Minstens 1 gigabit take up		0%	16 (15 landen > 0%)
NGA-dekking	99,3%	99,3%	4 (+1)
VHCN-dekking	66,5%	67,5%	12 (+2)
4G-dekking	100%	100%	12 (+2)
5G-bereidheid	3,3%	3,3%	25 (+9)
NEW 5G-dekking		4,4%	13
Mobiele BB take up	78%	77%	9
Breedband prijsindex	51,6	50,9	25 (+2)

Figuur 2: DESI-indicatoren van de dimensie connectiviteit ⁴(Bron: EC)

3. De individuele connectiviteitsparameters laten voor België een kleine verhoging zien van de dekking van vaste netwerken met zeer hoge capaciteit (VHCN⁵), die in 67,5% van de Belgische huishoudens beschikbaar zijn tegenover 66,5% een jaar eerder. Dit blijft echter nog een eind verwijderd van de Europese leiders op het gebied van vaste VHCN connectiviteit die allemaal een dekking van meer dan 90% van de huizen kunnen voorleggen: Malta, Luxemburg, Denemarken en Spanje. België loopt achter doordat DSL en kabel docsis 3.1 de grootste dekking hebben onder de NGA-technologieën en de dekking van glasvezel (6,5%), in vergelijking met het EU-gemiddelde van 42,5%, nog laag is.

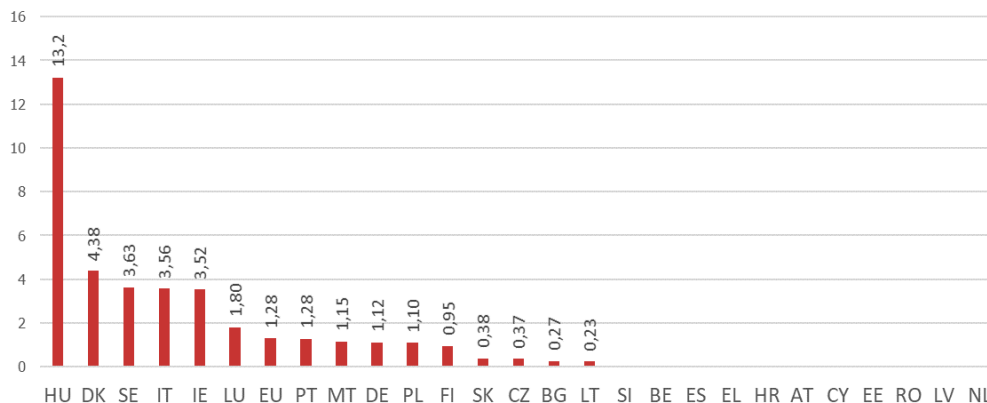
Figuur 3: Dekking per NGA-technologie: FTTP, VDSL en docsis 3.1 (Bron: Broadband coverage in de EU, 2020)

⁴ Wijziging in de bron van de indicator "mobiele BB take up": van de EC enquête bij de operatoren naar de Eurostat ICT huishoudenquête bij de consumenten die peilt naar het % individuen met mobiel breedband via smartphone

<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/bookmark/45daaec2-5607-4eb5-9dc8-7b14c073df3c?lang=en>

⁵ Vaste VHCN-dekking verwijst naar de gecombineerde dekking van FTTP- en docsis 3.1-kabelnetwerken.

4. Door de lage dekking van glasvezel positioneert België zich in een groep van 15 landen waar het aantal huishoudens die geabonneerd zijn op een aanbod van minstens 1 gigabit rond de 0% schommelt. Het hoogste aantal huishoudens die vast breedband van minstens 1 gigabit afnemen wordt genoteerd in Hongarije (13,2%), gevolgd door Denemarken (4,4%), Zweden (3,6%), Italië (3,6%) en Ierland (3,5%).

Figuur 4: % huishoudens die vast breedband van minstens 1 gigabit afnemen (Bron: EC)

Met de start van de joint ventures Fiberklaar (tussen Proximus en EQT Infrastructure in Vlaanderen) en Unifiber (tussen Proximus en Eurofiber in Wallonië) en de uitrol van glasvezel door Proximus is de versnelling in VHCN-dekking en take up van minstens 1 gigabit vast breedband in België ondertussen wel ingezet. De joint ventures zullen vooral de kleinere steden en dorpen in Vlaanderen en Wallonië voorzien van glasvezel waarop de telecomproviders hun diensten kunnen aanbieden. In grote steden zullen telecomproviders hun eigen netwerk aanleggen. In het kader van de samenwerkingen zullen minstens 1,5 miljoen woningen en bedrijven in Vlaanderen op het glasvezelnetwerk worden aangesloten en 0,6 miljoen in Wallonië⁶. Nog eens 2,2 miljoen glasvezelaansluitingen zullen door Proximus zelf worden uitgerold, waardoor tegen 2028 in totaal 70% van de Belgische woningen en bedrijven gedekt moet zijn met glasvezel, goed voor 4,2 miljoen glasvezelaansluitingen.

Over 2021 hebben Proximus en de joint ventures 353.000 nieuwe woningen en bedrijven aangesloten op het glasvezelnetwerk, waardoor het totaal uitkomt op 813.000 en de glasvezelpenetratie 14% van de woningen en bedrijven bereikt⁷. In 2022 zal Fiberklaar 235.000 woningen kunnen aansluiten in de 29 steden en gemeenten in Vlaanderen⁸ waar ze actief zijn: in Geel, Wetteren, Kontich, Aartselaar, Turnhout, Sint-Niklaas en Gent (Ledeberg) is gestart met de daadwerkelijke werken en in 22 steden en gemeenten lopen er lokale glasvezelcampagnes of zijn die al succesvol afgerond. In Wallonië zullen tussen 2022 en 2023 al enkele tienduizenden huishoudens toegang krijgen tot het Unifiber-

⁶ Oorspronkelijke ambitie van 500.000 gezinnen werd in december 21 verhoogd naar 600.000
Bron L’Echo 18/12/2021: Unifiber accélère le déploiement de la fibre optique en Wallonie

⁷ Zie Q4 2021 resultaten Proximus : <https://www.proximus.com/investors/reports-and-results.html>

⁸ <https://fiberklaar.be/een-jaar-fiberklaar-235-000-potentiele-aansluitingen-in-uitvoering-in-29-steden-en-gemeenten/>

netwerk. Vanaf 2024 zullen daar jaarlijks ongeveer 100.000 huishoudens bijkomen⁹.

Naast Proximus en zijn joint ventures heeft ook Fluvius ambitie om glasvezel verder uit te rollen. In oktober 2021 kondigde het bedrijf aan om samen met Telenet te willen investeren in internet via de glasvezelkabel in de huizen in de grote meerderheid in Vlaanderen. Daartoe zou een nieuw zelfstandig bedrijf worden opgericht waarin de bestaande internetnetwerken van beide partijen zouden worden ondergebracht. De ondertekende niet-bindende overeenkomst zou in 2022 bindend worden.

5. Ook wat betreft de dekking van 5G-netwerken dient België nog een inhaalbeweging te maken¹⁰. Terwijl in ons land de 5G-veiling ten vroegste gepland is voor juni 2022 hebben in de EU, op 31 augustus 2021, reeds 25 lidstaten 5G-spectrum toegewezen. Hiermee is 56% van het geharmoniseerde spectrum¹¹ in de EU toegekend. Alleen in Duitsland en Kroatië werd het maximaal volume aan spectrum dat voor 5G-doeleinden kan worden toegewezen in de 5G pioniersbanden bereikt.
6. De breedbandprijzen in België blijven zich boven het EU-gemiddelde situeren. Dit komt tot uiting in de breedbandprijsindex van 52 op een schaal van 100. Hiermee neemt België de 25ste plaats in binnen de EU.
7. De normalisatie¹² en aggregatie van de individuele indicatoren in de dimensie connectiviteit leidt tot een connectiviteitscore van 48,4 in de DESI 2021, goed voor een 16de positie binnen de EU. Ten opzichte van de 2020 versie van de DESI index verliest België 3 plaatsen in de rangschikking en valt daarmee terug onder het EU-gemiddelde van 50,2. In vergelijking met de 2021 editie van de DESI 2020 index, die herrekend werd om rekening te houden met de wijziging in parameters en gewichten, zakt België vier plaatsen ondanks een verhoging van de score van 46 naar 48,4.
Een stabilisatie op plaats 12 was mogelijk geweest indien de hoeveelheid toegewezen spectrum die klaar is voor 5G-gebruik binnen de 5G pioniersbanden in België even hoog zou liggen als het Europees gemiddelde van 56%. In de DESI-index 2021 zou België dan een connectiviteitscore van 52,7 hebben behaald.

⁹ <https://unifiber.be/#deploiement>

¹⁰ Het betreft hier rechten voor het gebruik van het radiospectrum in de 3,4-3,6 GHz band die door het BIPT in 2011 en 2015 werden toegekend aan Citymesh en Gridmax die later als 5G-spectrumband werd aangeduid. De toestemming geldt tot 6 mei 2025.

¹¹ De DESI-indicator 5G gereedheid betreft de hoeveelheid toegewezen spectrum die klaar is voor 5G-gebruik binnen de 5G-pioniersbanden (700 MHz, 3,6 GHz en 26 GHz)

¹² Via de minimum-maximum methode: zie methodologische handleiding DESI 2021
<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/digital-economy-and-society-index-desi-2021>

			DESI2020	DESI2020 (editie 21)	DESI2021
1		BE	52 13 ^{de}	46 12 ^{de}	48,4 16 ^{de}
		EU	50,1	41,8	50,2

Figuur 5: Connectiviteitsscore in BE en in de EU (Bron: EC)

8. Naast de evolutie van de individuele indicatoren wordt de connectiviteitsscore mede verklaard door de wijziging in de toegekende gewichten¹³. In beginsel krijgt elke indicator binnen zijn subdimensie een gelijk gewicht, maar de indicatoren die de 2030 doelstellingen van het digitaal kompas meten (5G-dekking en VHCN-dekking) krijgen een dubbel gewicht.

Voor de vaste sector heeft dit, samen met de introductie van de nieuwe indicator in verband met de opname van minstens 1 gigabit, als gevolg dat aan twee indicatoren waarvoor België goed scoort een lager gewicht wordt toegekend in de connectiviteitsscore: de algemene vaste breedbandopname (84,5% van de huishoudens) en de opname van vast breedband van minstens 100 Mbps (54,5% van de huishoudens). Dit oefent een neerwaarts effect uit op de Belgische connectiviteitsscore.

Op het vlak van de mobiele sector leidt de opname van de 5G-dekking in de index tot een hoger gewicht voor mobiel: van 35% naar 40%. Gelet op de vertraging bij de uitrol van 5G-netwerken heeft ook deze wijziging een negatieve impact.

	DESI 2020	DESI 2021
2a Take up vast breedband		
2a1 Totale take up vast breedband	12,5%	8,3%
2a2 Minstens 100 Mbps vast BB take up	12,5%	8,3%
2a3 Minstens 1 Gigabit take up		8,3%
2b Dekking vast breedband		
2b1 NGA dekking	8,3%	8,3%
2b2 VHCN dekking	16,8%	16,7%
2c Mobiel breedband		
2c1 4G dekking	8,8%	8,0%
2c2 5G bereidheid	17,5%	8,0%
2c3 5G dekking		16,0%
2c4 Mobile BB take up	8,8%	8,0%
2d BB prijsindex		
2d1 BB prijsindex	15,0%	10,3%

Figuur 6: Gewicht van de individuele indicatoren in de connectiviteitsscore (Bron: EC)

¹³ Op het niveau van de individuele indicatoren en op het niveau van de sub dimensies.

2.2. Dimensie menselijk kapitaal

9. Wat de dimensie menselijk kapitaal betreft vertonen de scores van de individuele indicatoren geen verbetering ten opzichte van de DESI 2020.

Zes van de zeven indicatoren blijven stabiel, wat voor vijf van de zeven indicatoren voldoende is om een score boven het EU-gemiddelde te behalen. Dit geldt met name voor de digitale basisvaardigheden (61% van de bevolking), voor de geavanceerde basisvaardigheden (34%), voor de elementaire softwarevaardigheden (62%), voor het percentage ICT-specialisten (5% van de werkenden) en voor het percentage ondernemingen die ICT opleiding geven (die als enige indicator achteruit gaat van 36% naar 33% van de ondernemingen). Alleen het aandeel vrouwelijke ICT-specialisten (17%) en het percentage afgestudeerde ICT'ers (2,1% van de afgestudeerden) situeren zich iets onder het EU-gemiddelde.

De scores van de individuele indicatoren resulteren in een tiende plaats in de EU-rangschikking. Om de doelstellingen voor het digitaal decennium voor vaardigheden (80% van de bevolking met digitale basisvaardigheden en 20 miljoen ICT-specialisten in de EU) te halen, zal nog meer aandacht moeten worden geschonken aan het overbruggen van de genderkloof en aan het aanbod aan ICT-opleidingen.

		DESI2021	
2	 HUMAN CAPITAL	BE	50,8 10de
		EU	47,1

Figuur 7 : Score dimensie menselijk kapitaal, in BE en in de EU (Bron: EC)

2.3. Dimensie integratie digitale technologie

10. Op het vlak van de integratie van de digitale technologie behaalt België de 6de hoogste score binnen de EU-27. Ons land bezet de 1ste plaats voor het aantal ondernemingen die gebruik maken van interne elektronische informatie-uitwisseling (53% tegen gemiddeld 36% in de EU) en scoort ook boven het EU-gemiddelde voor zes andere indicatoren:

- 15,3% van de Kmo's verkopen online in het buitenland t.o.v. 8% in de EU (2de plaats)
- 23% van de ondernemingen (exclusief financiële sector) analyseren big data t.o.v. 14% in de EU (4de plaats)
- 75% van de Kmo's heeft ten minste een basisniveau van digitale intensiteit t.o.v. 60% in de EU (5de plaats)
- 43% van de ondernemingen maakt gebruik van clouddiensten (6de plaats) t.o.v. 26% in de EU

- 34% van de ondernemingen gebruik sociale media t.o.v. 23% in de EU (7de plaats)
- 24,4% van de Kmo's verkopen minstens 1% van hun omzet online t.o.v. 17% in de EU (8ste plaats)

Voor 3 indicatoren presteert België onder het EU-gemiddelde: het gebruik van AI oplossingen (24,1% tegen 25% in de EU), het gebruik van e-facturen (25% tegen 32% in de EU) en het aantal groene maatregelen door bedrijven die ICT gebruiken (56% t.o.v. 66% in de EU).

- Ondanks de goede Belgische prestaties is de actuele situatie inzake invoering van geavanceerde technologieën nog een eind verwijderd van de doelstellingen voor het digitale decennium. Voor 2030 formuleerde de EU immers de ambitie dat 90% van de kleine en middelgrote bedrijven ten minste een basisniveau van digitale intensiteit hebben, en dat ten minste 75% van de ondernemingen tegen 2030 gebruik maken van geavanceerde digitale technologieën (AI, big data, cloud).

DESI2021			
3	INTEGRATION OF DIGITAL TECHNOLOGY	BE	49,8
		EU	37,6

Figuur 8: Score van de dimensie integratie van de digitale technologie, in BE en in de EU (Bron: EC)

2.4. Dimensie digitale overheidsdiensten

- Uit de gegevens over de dimensie digitale overheidsdiensten blijkt nog geen grote toename van e-overheidsdiensten in België. Met een 17de plaats van de 27 EU-lidstaten presteert België onder het EU-gemiddelde. In het bijzonder de score van 2 van de 5 indicatoren zou moeten verbeteren: er zouden meer overheidsdiensten aan de bevolking moeten worden aangeboden (score van 71 t.o.v. 75 in de EU) en ook de score voor gereedheid voor open data moet verhogen (62% t.o.v. 78% in de EU). Voor de drie andere indicatoren leunt België aan bij het EU-gemiddelde: het gebruik van online overheidsdiensten bij internetgebruikers (66% t.o.v. 64% in de EU), het aanbod aan overheidsdiensten voor de bedrijven (score van 85 t.o.v. 84 in de EU) en het gebruik van vooraf ingevulde formulieren (score van 70 t.o.v. 63 in EU).

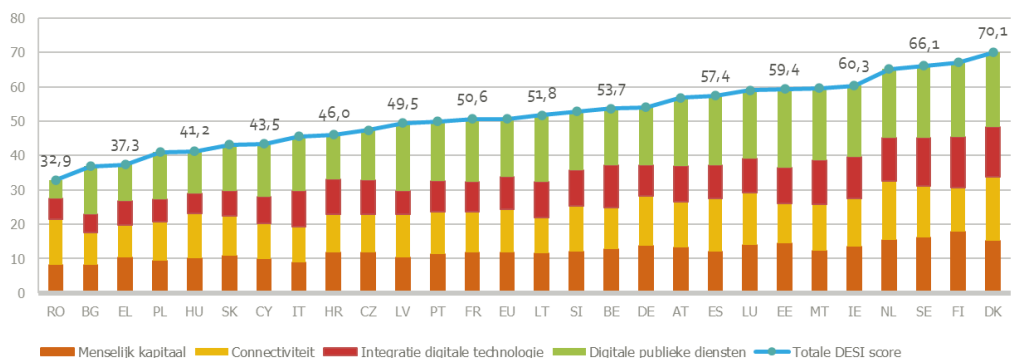
Naar 2030 toe dienen er voor het bereiken van de Europese streefdoelen (100% online overheidsdiensten) verdere stappen te worden gezet in de oprichting of uitbreiding van digitale platformen om online diensten aan te bieden.

				DESI2021	
4		BE	65,8	17de	
		EU	68,1		

Figuur 9: Score van de dimensie digitale overheidsdiensten, in BE en in de EU (Bron : EC)

2.5. Samengestelde DESI-index

13. In de samengestelde DESI index van 2021 behaalt België een globale score van 53,7¹⁴, waardoor België van alle EU-landen op de 12de plaats komt (het gemiddelde in de EU bedraagt 50,7). In de DESI 2020 index stond België nog op de 9de plaats.

Figuur 10: DESI-score (Bron: EC)

14. Om de digitale transformatie in België mee te helpen financieren verleende Europa in juni 2021 zijn akkoord om 1,58 miljard euro uit het Europese investeringsfonds "herstel en veerkracht" toe te kennen aan ons land. Het fonds heeft als doel de impact van de coronacrisis te verzachten en te helpen bij de financiering van hervormingen en investeringen die de Europese economieën en samenlevingen duurzamer, veerkrachtiger en beter voorbereid maken op de uitdagingen en kansen van de groene en digitale transitie. Aan België wordt een totaal bedrag van 5,9 miljard euro toegewezen. 27% van de toegewezen middelen (1,58 miljard euro) ondersteunen de digitale doelstellingen van het Belgisch plan voor herstel en veerkracht¹⁵. De EU-fondsen zullen onder meer besteed worden aan projecten die verband houden met:

¹⁴ Globale score is samengesteld uit de vier dimensies die elk een gewicht van 25% hebben.

¹⁵ [NL - Nationaal plan Voor herstel een veerkracht.pdf \(belgium.be\)](#)

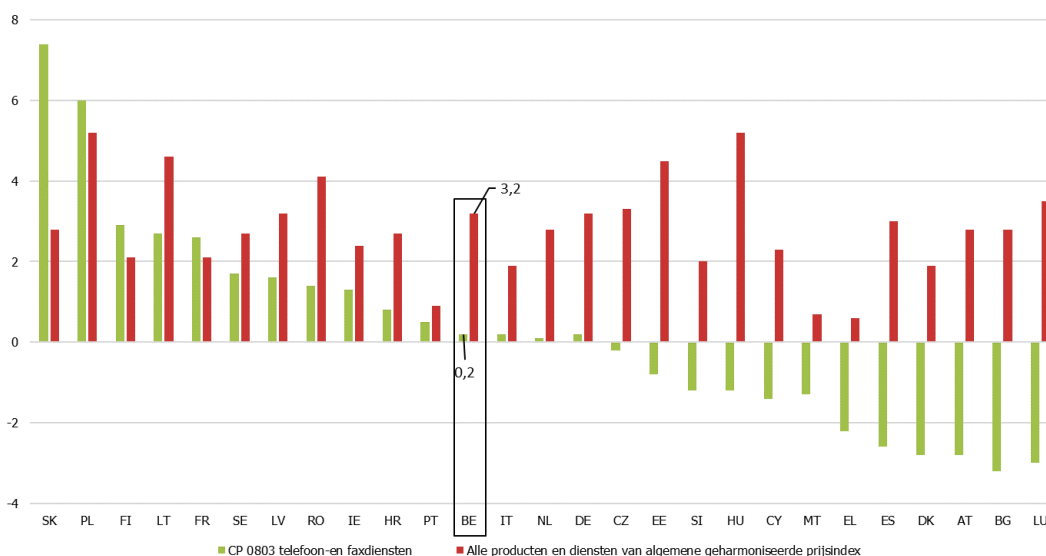
- connectiviteit: de uitrol van FTTH in de Duitstalige gemeenschap & aansluiting van bedrijvenparken en scholen in Wallonië
- menselijk kapitaal: de ontwikkeling van de digitale vaardigheden van mensen via de digitalisering van scholen en hoger onderwijs, e-inclusieprojecten gericht op mensen die niet over digitale basisvaardigheden beschikken en de digitalisering van de diensten en opleidingen aangeboden door overheidsdiensten voor arbeidsbemiddeling.
- de integratie van de digitale technologie. Een investering van 427 miljoen euro is voorzien voor o.a. een sterkere cyberweerbaarheid en cyberbeveiliging
- de digitale overheidsdiensten. De investeringen voor de digitale transformatie van het openbaar bestuur, van justitie en het gezondheidszorgstelsel vertegenwoordigen een totaal van 796 miljoen euro in het Belgische nationale plan voor herstel en veerkracht. Met dit bedrag vormen de digitale overheidsdiensten de belangrijkste dimensie die wordt aangepakt.

15. Parallel met het luik investeringen zijn er ook hervormingen opgenomen in het nationaal plan voor herstel en veerkracht. Specifiek voor connectiviteit werd bepaald dat dit in kaart zal worden gebracht zodat potentiële witte gebieden kunnen worden geïdentificeerd en investeringen in deze gebieden kunnen worden gestimuleerd. België zal ook een nationaal adviesbureau voor breedband oprichten en zal zijn burgers meer informeren over glasvezel en 5G, onder meer door openbare bijeenkomsten te organiseren. Op regionaal niveau zullen alle gewesten overwegen om hun emissienormen voor elektromagnetische velden te wijzigen, die momenteel een belemmering vormen voor de uitrol van 5G, met name in Wallonië en in het Brussels Gewest.

3. Prijsrevolutie

3.1. Consumptieprijsindex Eurostat

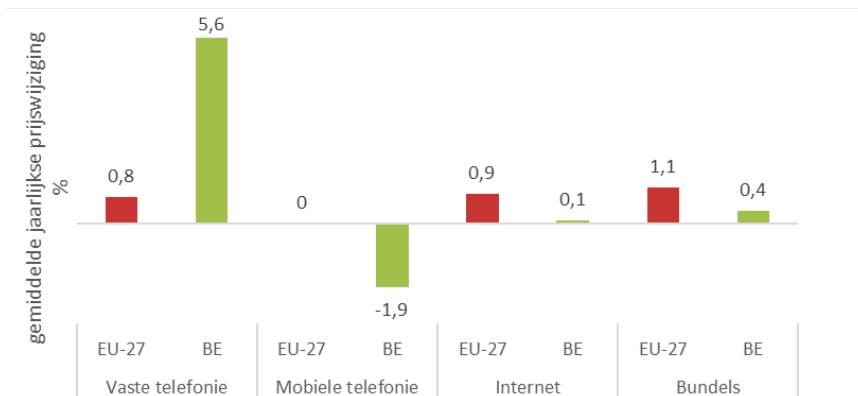
16. Tussen 2021 en 2022 werden de Belgische huishoudens geconfronteerd met een verhoging van de prijzen voor telefoon- en faxdiensten¹⁶. Overeenkomstig Eurostat data stegen de prijzen voor deze diensten gemiddeld met 0,2%. Dit is wel minder dan het inflatiecijfer dat, gemeten aan de hand van de algemene geharmoniseerde prijsindex, toeneemt met 3,2%.

Figuur 11: Gemiddelde jaarlijkse prijswijziging (Bron: Eurostat)

17. In vergelijking met het EU-27-gemiddelde is de gemiddelde jaarlijkse prijswijziging van de bundels, internet en mobiele telefonie in België kleiner. Alleen voor vaste telefonie komt België (+5,6%) boven het EU-gemiddelde uit (+0,8%).

¹⁶ Rubriek CP0830 "Telephone and telefax services" volgens [COICOP classificatie](#) omvat "wired telephone services, wireless telephone services, internet access provision services, bundled telecommunication services and other information transmission services".

Figuur 12 Gemiddelde jaarlijkse prijswijziging telecomdiensten in BE en EU-27 (Bron: Eurostat)

18. Proximus, Telenet en VOO herzagen in 2021 de prijzen voor hun telecomdiensten. Proximus trok op 1 januari 2021 de tarieven op van de bundels Internet+TV (+1 euro), Minimus (+1 euro) en Familus/Tuttimus (+1,5 euro). Bizz Office en Bizz All-in werden maandelijks ook 1 tot 2 euro duurder. Deze tariefverhoging betreft voornamelijk oude producten, van de producten die nog worden aangeboden aan nieuwe klanten steeg enkel Internet Maxi in prijs (+1 euro). VOO voerde een prijsverhoging door op 1 juli 2021 die varieert van 0,55 euro (TRIO Mobile Max) tot 2 euro (QUATRO Max) à 2,05 euro (TRIO Fixe Relax, QUATRO Relax). Telenet krikte in augustus 2021 de prijs van een deel van zijn abonnementen voor internet, tv en telefonie op met 1 procent. De verhoging werd niet toegepast op de nieuwe formules die in april 2021 gelanceerd werden (One, OneUp, Telenet Mobile en Easy Internet), noch op de Base-abonnementen.
19. Voor 2022 kondigden zowel Orange, Proximus, Telenet en Edpnet een prijsaanpassing aan. Orange voerde vanaf 17 januari 2022 een prijsstijging door voor zijn Love bundels en zijn standalone Home Internet. Voor de diensten inclusief vast internet kwam er 2 euro per maand bij. Voor de diensten inclusief vast internet en televisie gaat het om een prijsverhoging met 3 euro per maand. Als argumenten voor deze verhoging voert de operator de te hoog bevonden tarieven voor toegang tot de netwerken van VOO en Telenet aan, alsook de inflatie van de loon- en energiekosten en de stijging van de prijzen van de modems en decoders. Diezelfde economische situatie noodzaakt Orange tot een 2de prijsverhoging van verschillende mobiele en vaste diensten vanaf 1 juni 2022. Proximus verhoogde van zijn kant vanaf 1 januari 2022 de prijzen voor de meeste van zijn diensten, behalve voor de op 1 juli 2020 gelanceerde "Flex"-aanbiedingen waarbij klanten zelf kunnen kiezen welke opties ze aan hun bundel toevoegen. Klanten met de bundels Internet + TV, Minimus en Familus/Tuttimus betalen 1,5 euro extra per maand. Voor de oudere packs gaat het maandelijks tarief met 1 euro omhoog. Het gaat om bundels die niet meer te verkrijgen zijn voor nieuwe klanten, of alleszins niet meer actief worden aangeprezen. Maar ook het tarief van het internabonnement Internet Maxi stijgt en wordt 1 euro per maand duurder. Klanten met een vast telefonieabonnement zullen daar 0,50 euro meer voor moeten betalen. Na de prijsverhoging van de oudere Familus en Tuttimus packs werd vanaf 1 mei 2022 ook de maandelijks prijs van de Flex- en Business Flex-packs opgetrokken, die sinds de lancering in 2020 ongewijzigd was gebleven, evenals de prijs van Epic. Afhankelijk van de samenstelling van het pack bedraagt het prijsverschil 3 tot 4 euro per maand.

Als gevolg van de hoge inflatie trekt ook Telenet de abonnementsstarieven voor internet, televisie en telefonie op. Per 19 juni 2022 worden de Telenet tarieven 4,7 procent duurder. Edpnet voerde in 2022 de eerste prijsverhoging door in meer dan 10 jaar. Alle abonnementen bij Edpnet werden één euro duurder: zo gaat het goedkoopste abonnement VDSL XS van 24,95 euro per maand naar 25,95 euro per maand. Het duurste (Fiber Pro) gaat van 64,95 euro naar 65,95 euro.

4. Nationale omzet en ebitda

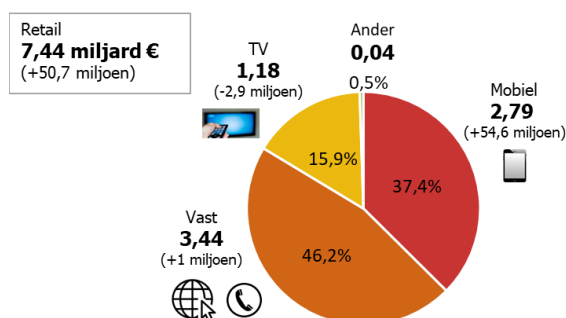
4.1.1. Totale nationale marktomzet en split per marktsegment

20. In 2021 is de omzet uit elektronische communicatie- en tv¹⁷ op de thuismarkt met 8,358 miljard euro (-5,12 miljoen euro) ongeveer even hoog als een jaar voordien.

Figuur 13: Nationale omzet uit elektronische communicatie en tv (Bron: BIPT)

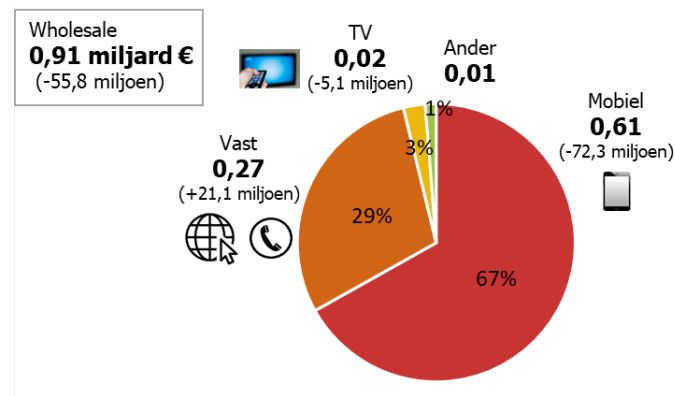
21. De omzetcijfers op de retailmarkt laten, na de daling met 0,5% in 2020, opnieuw een stijging zien: +0,7% tot 7,44 miljard euro. Mobiel was de belangrijkste reden voor de stijging in inkomsten: +54,6 miljoen tot 2,79 miljard euro. Maar ook het vaste segment genereert hogere retailinkomsten: +1 miljoen tot 3,44 miljard euro.

Figuur 14: Retailomzet uit elektronische communicatie en tv (Bron: BIPT)

¹⁷ Op basis van input van Brutélé, BT Limited, Colt Telecom, Fiberklaar, Fluvius, Lycamobile, Orange, Proximus (inclusief Scarlet en Mobile Vikings), Telenet, Vectone, Verizon, VOO SA.

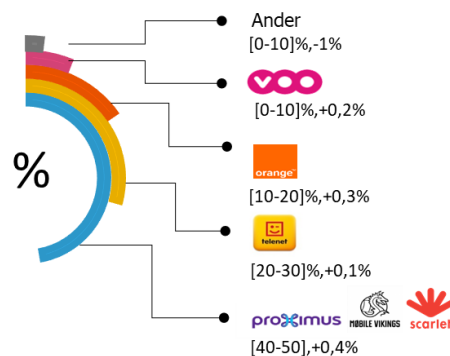
22. De omzet op de groothandelsmarkt gaat in 2021 ruim 5,8% lager door verlies aan omzet op de mobiele markt en op de televisiemarkt. De mobiele sector behaalde over heel 2021 72,3 miljoen minder wholesale-omzet (-10,6%). Over 2 jaar verloor de mobiele markt 26,6% aan wholesale-omzet (-221,4 miljoen euro). De wholesale-omzet uit televisie daalt met 5,1 miljoen euro (-18,2%)¹⁸.

Figuur 15: Wholesale-omzet uit elektronische communicatie en tv (Bron: BIPT)

4.1.2. Nationale marktomzet per operator

23. De marktaandeelen op basis van omzet uit activiteiten in België zijn ten opzichte van 2020 gestegen voor de vier grootste operatoren. Eind 2021 vertegenwoordigen zij samen 98% van de nationale omzet, 1 procentpunt meer in vergelijking met een jaar eerder. Proximus weet procentueel het meeste aandeel te winnen (+0,4%), mede dankzij de integratie van Mobile Vikings. Ook de marktaandeelen van Orange (+0,3%), VOO (+0,2%) en Telenet (+0,1%) nemen toe.

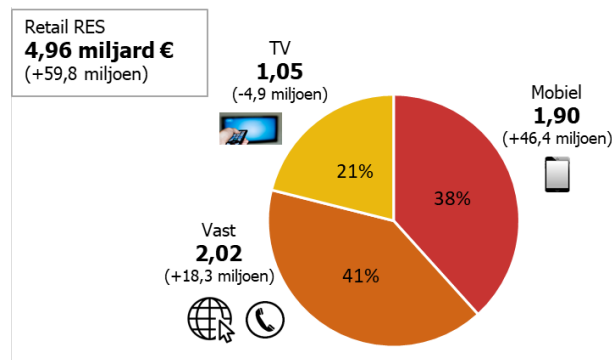

Figuur 16: Marktaandeelen in termen van nationale omzet (Bron: BIPT)

¹⁸ Wholesale-omzet uit tv: breuk met 2020 data voor 1 operator.

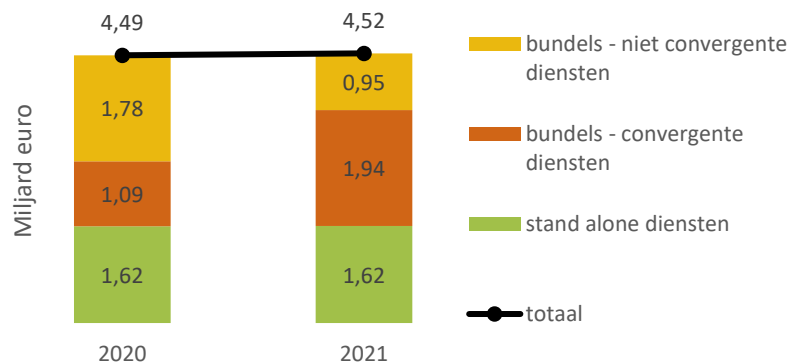
4.1.3. Retailomzet per klantsegment : residentieel - zakelijk

24. De Belgische retailmarkt is een consumentenmarkt: ze vertegenwoordigt 67% van de totale retailomzet uit elektronische communicatie en televisie (exclusief ander), goed voor een waarde van 4,96 miljard euro. De groei met 1,2% is voornamelijk te danken aan het mobiele segment (+2,5% tot 1,9 miljard euro), maar ook het vaste segment neemt in waarde toe: +0,9% tot 2,02 miljard euro.

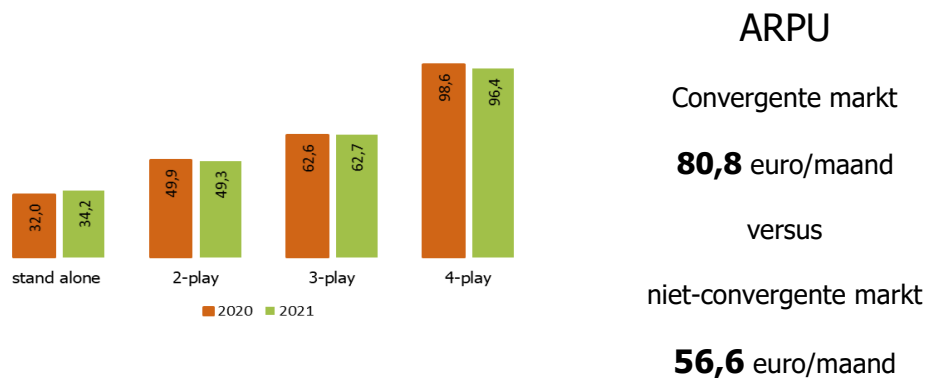
Figuur 17: Retailomzet uit elektronische communicatie en tv op de residentiële markt (Bron: BIPT)

25. De omzet uit de verkoop van diensten die gefactureerd wordt aan klanten (exclusief apparatuur) gaat 0,7% hoger tot 4,52 miljard euro. De bundels met convergente diensten leveren daar een steeds grotere bijdrage toe: door het succes van de verkoop van bundels die vaste en mobiele diensten combineren (+79% tot 1,94 miljard euro) stijgt het aandeel van de omzet uit convergente diensten fors, van 24% in de totale omzet van 2020 naar 43% in 2021. Deze trend gaat gepaard met een flinke daling van de omzet op de niet-convergente bundelmarkt (-47%) en een stabiele omzet uit standalone diensten.

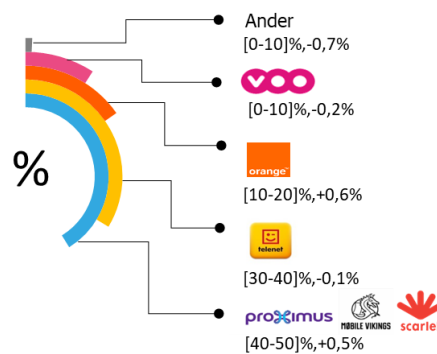
Figuur 18: Split van de omzet uit residentiële retailediensten (Bron: BIPT)

26. Per unieke residentiële klantrelatie wordt in 2021 gemiddeld 49,4 euro per maand verdiend uit de verkoop van elektronische communicatie- en televisiediensten¹⁹. De hoogste opbrengst wordt gegenereerd uit 4-play klantrelaties met 96,4 euro/maand, wat 2,2 euro lager is dan in 2020. In vergelijking met een 4-play klantrelatie brengt een 3-play abonnee maandelijks 33,7 euro minder op en een 2-play abonnee 47,1 euro minder. De convergente bundelmarkt kenmerkt zich door een bovengemiddelde opbrengst per klantrelatie ten opzichte van een klantrelatie met een niet-convergente bundel: gemiddeld 80,8 euro/maand versus 56,6 euro/maand.

Figuur 19: Gemiddelde maandelijkse opbrengst per x-play (Bron: BIPT)

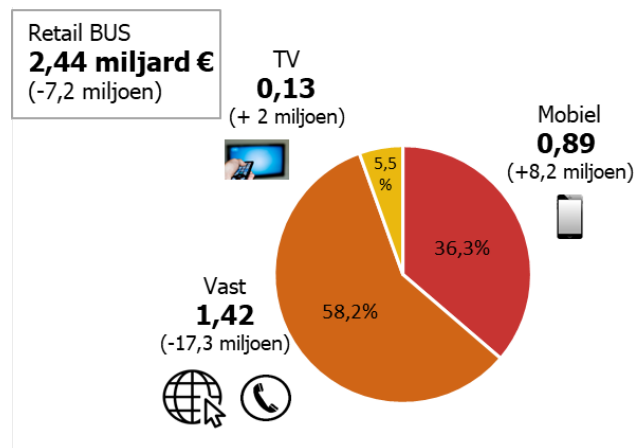
27. In termen van omzet zet Orange zijn groei op de residentiële markt gestaag verder: +0,6 procentpunten tot [10-20]%. Ook Proximus is een winnaar van marktaandeel, mede te danken aan de integratie van Mobile Vikings (+0,5 ppt). Het marktaandeel van de nummers twee (Telenet) en vier (VOO) op de residentiële markt neemt lichtjes af.

Figuur 20: Marktaandeel in omzet op de residentiële markt (Bron: BIPT)

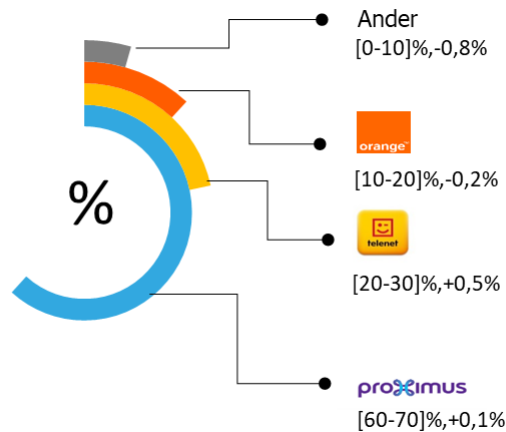
¹⁹ Exclusief apparatuur en ander. Op basis van input van Brutélé, BT Limited, Colt Telecom, Fiberklaar, Fluvius, Lycamobile, Orange, Proximus (inclusief Scarlet en Mobile Vikings), Telenet, Vectone, Verizon, VOO SA.

28. Met een omzet die 7,2 miljoen euro afneemt ten opzichte van 2021 doet het zakelijk segment van de nationale elektronische communicatie-en televisiemarkt het minder goed dan een jaar eerder. De omzet van het vaste segment kromp met 17,3 miljoen euro, wat niet volledig kon worden gecompenseerd door de groei van de mobiele omzet met 8,2 miljoen euro.

Figuur 21: Retailomzet uit elektronische communicatie en tv op de zakelijke markt (Bron: BIPT)

29. Uitgedrukt in omzet verstevigen enkel Telenet (+0,5%) en marktleider Proximus (+0,1%) hun positie op de zakelijke markt. Orange verliest licht: -0,2%.

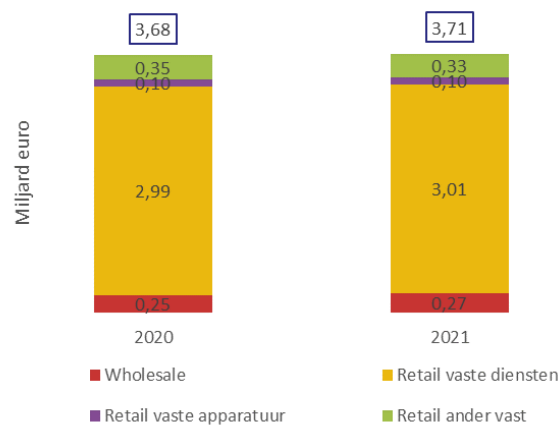

Figuur 22: Marktaandeel in omzet op de zakelijke markt (Bron: BIPT)

4.1.4. Omzet per productsegment : vast – mobiel - televisie

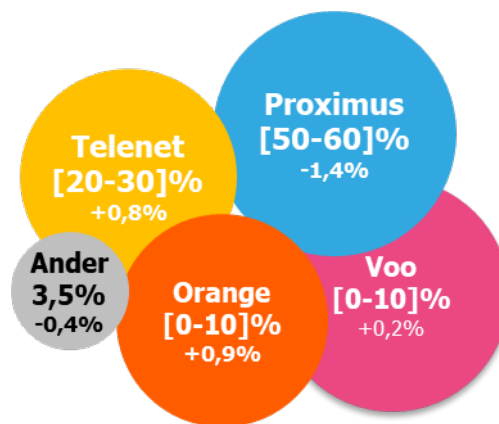
4.1.4.1. Vast segment

30. Het vaste segment draaide in 2021 0,6% meer omzet: +22,1 miljoen euro tot 3,71 miljard euro. 81% van de omzet komt uit de verkoop van retaildiensten die gefactureerd worden aan klanten (telefonie, breedband, data), 9% uit andere vaste retaildiensten, 3% uit de retailverkoop van apparatuur en 7% uit wholesalediensten. Ten opzichte van 2020 is de situatie onveranderd gebleven.

Figuur 23: Omzet op de vaste elektronische communicatiemarkt (Bron: BIPT)

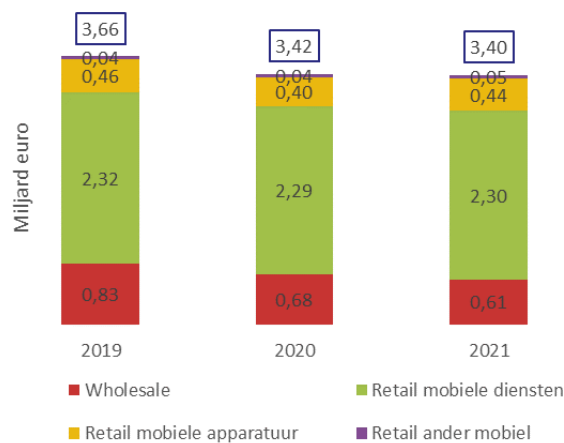
31. Het marktaandeel van Proximus (inclusief Scarlet) op de vaste elektronische communicatiemarkt gaat met 1,4% omlaag. De omzetgroei van de overige grote marktspelers vertaalt zich in een toename van het marktaandeel die varieert tussen 0,2% (VOO) en 0,9% (Orange).

Figuur 24: Marktaandelen vaste elektronische communicatie, in waarde (Bron: BIPT)

4.1.4.2. Omzet mobiel segment

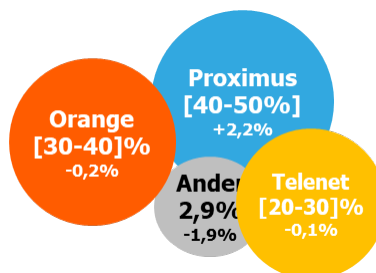
32. De daling van de omzet op de mobiele markt²⁰, ingezet in het coronajaar 2020 (-6,6%), zet zich door maar is met 0,5% beduidend lager dan het jaar voordien. De afname is volledig toe te schrijven aan de groothandelsmarkt waarvan de omzet met 10,6% terugloopt tot 0,61 miljard euro. Uit de retailverkoop van mobiele diensten die worden gefactureerd aan klanten wordt iets meer omzet gehaald: +9,7 miljoen tot 2,3 miljard euro. Terwijl de omzet uit postpaid verder blijft groeien: +0,8% tot 2,15 miljard euro, goed voor 93,6% van de gerealiseerde omzet uit retail mobiele diensten, neemt de omzet uit prepaid verder af: -4,5% tot 0,15 miljard euro.

Figuur 25: Mobiele retail en wholesale omzet (Bron: BIPT)

33. [40-50]% van de totale mobiele omzet kan worden toegeschreven aan Proximus (inclusief Scarlet en Mobile Vikings). Proximus wist zijn marktaandeel met 2,2 ppt in het bijzonder te verhogen door de integratie van Mobile Vikings. Daarna volgt Orange met een marktaandeel tussen [30-40]% en Telenet met een marktaandeel tussen [20-30]%. Gezamenlijk bereiken de drie mobiele netwerkoperatoren een marktaandeel in omzet van 97,1%. De overige 2,9% komt toe aan de full MVNO's VOO, Lycamobile en Vectone die 1,9 ppt minder marktaandeel behalen in vergelijking met 2020, voornamelijk door het feit dat Mobile Vikings deel ging uitmaken van de Proximus groep.

²⁰ Mobiele omzet van Lycamobile, Orange, Proximus (inclusief Scarlet en Mobile Vikings), Telenet, Vectone, VOO SA

Figuur 26: Marktaandeelen mobiele omzet (Bron: BIPT)

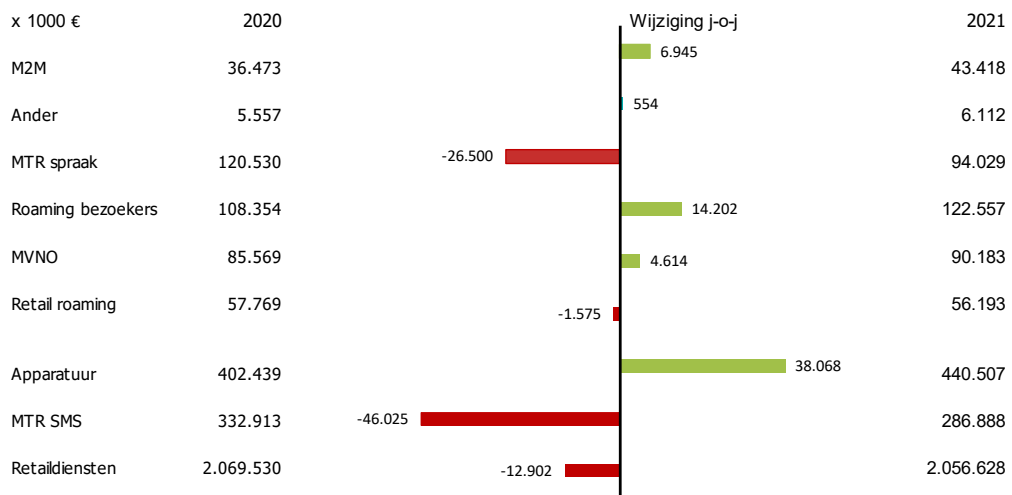
34. Indien enkel de mobiele omzetcijfers van Proximus (exclusief Scarlet en Mobile Vikings), Orange en Telenet worden bekeken, dan wordt er over het jaar 2021 een mobiele omzet geboekt van 3,197 miljard euro, 22,62 miljoen euro lager dan een jaar voordien. De omzetzaling kan volledig worden toegeschreven aan de groothandelsmarkt die 52,5 miljoen minder opbrengsten genereert. Dit is voornamelijk het gevolg van lagere opbrengsten uit:

- de afgifte van sms-berichten: - 46,02 miljoen euro
- de mobiele gespreksafgifte: -26,5 miljoen euro. Sedert 1 juli 2021, dag waarop de gedelegeerde verordening tot harmonisatie van de afgiftetarieven binnen Europa²¹ in werking trad, werd het MTR tarief in België verlaagd van 0,99 eurocent/minuut naar 0,7 eurocent/minuut. Deze verlaging kadert in de uitvoering van een glijpad naar het uniforme kosten gebaseerde tarief tegen 2024 van 0,2 eurocent/minuut. In 2022 en 2023 volgen verdere verlagingen naar respectievelijk 0,55 eurocent/min en 0,4 eurocent/min.

Aan de negatieve evolutie van de roaming inkomsten van bezoekers in 2020 onder invloed van de corona pandemie (-26,6%) komt er wel een einde: in 2021 is er opnieuw een stijging met 13,1% (+14,2 miljoen euro).

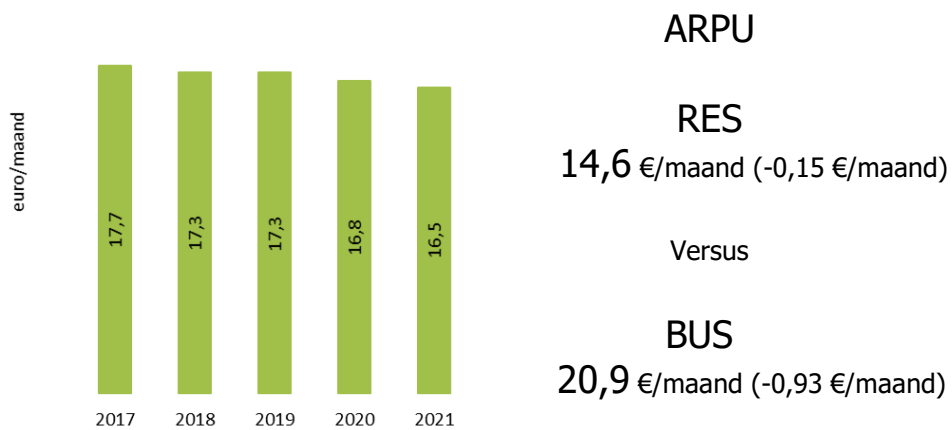
Op retailniveau wordt er na de omzetzaling met 3,7% in 2020 opnieuw aangeknoopt met groei: +1,2%. Van een terugkeer naar het omzetzijniveau van voor de coronacrisis is evenwel geen sprake. Met een retailomzet van 2,59 miljard euro blijven de mobiele inkomsten 69,34 miljoen euro onder het niveau van 2019. Waar de coronahinder zich in 2021 nog beperkt laat voelen op het roamingverkeer (-2,7% uit retail roaming) vertoont ook de omzet uit mobiele diensten die worden gefactureerd aan de klant voor het eerst een negatieve evolutie (-0,6%). De omzetgroei uit de verkoop van apparatuur (+9,5%) is groot genoeg om de lagere opbrengsten uit andere segmenten te compenseren.

²¹ Gedelegeerde verordening van 18 december 2020 waarbij een enkel maximumtarief voor mobiele gespreksafgifte voor de hele Unie en een enkel maximumtarief voor vaste gespreksafgifte voor de hele Unie wordt vastgesteld: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=pi_com%3AC%282020%298703
De inwerkingtreding van de gedelegeerde verordening start op de 1ste dag van de derde maand na publicatie in het publicatieblad van de Europese Unie en wordt verwacht tegen 1 juli 2021.

Figuur 27: Detail mobiele omzet 3 MNO's, in duizend euro (Bron: BIPT)

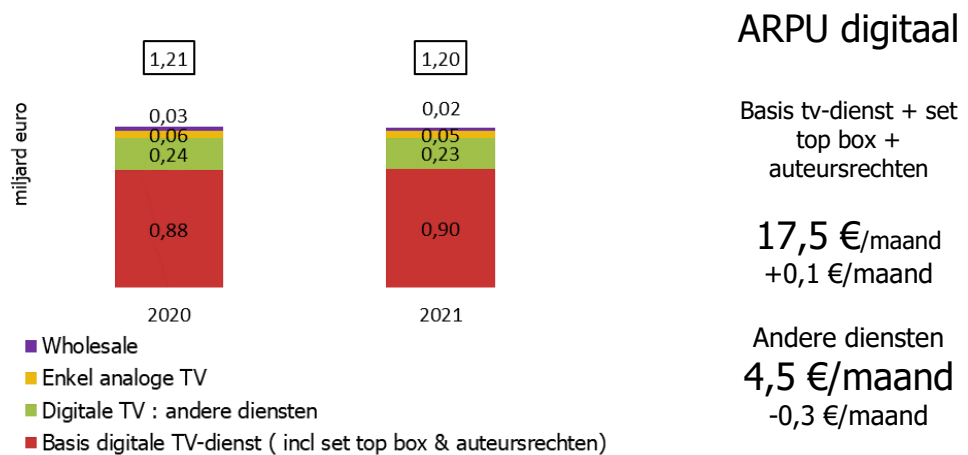
35. Sedert 2017 daalt de gemiddelde opbrengst per actieve simkaart van de klanten van de drie MNO's jaar-op-jaar. In 2021 zakt de ARPU met 0,3 euro onder het niveau van 2020. Met 20,9 euro/maand is de ARPU op de zakelijke markt 6,3 euro hoger dan op de residentiële markt.

Figuur 28: Retail ARPU per actieve simkaart, totale markt en split RES/BUS (Bron: BIPT)

4.1.4.3. Omzet tv (via decoder en via app, exclusief satelliet)

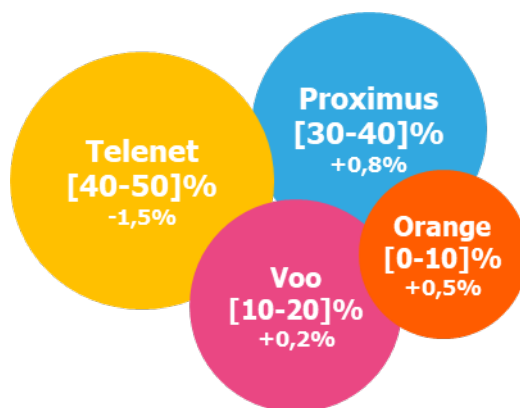
36. De lichte groei in retailomzet uit digitale tv-aansluitingen²² (+0,9% tot 1,13 miljard euro) wordt aangedreven door de groei van het volume aan digitale tv-aansluitingen (+1,5% tot 4,31 miljoen) maar met een iets lagere ARPU per maand dan in 2020 door de diensten buiten het basispakket: 22 euro/maand versus 22,2 euro/maand. Samen met het verlies aan retailomzet uit analoge tv-aansluitingen en de afname van de omzet op de wholesalemarkt, laat de totale omzet een daling van 0,01 miljard euro optekenen om uit te komen op 1,20 miljard euro op jaarbasis (-0,7%).
- Per digitale tv-aansluiting wordt gemiddeld 22 euro/maand besteed (-0,2 euro/maand). De omzetgroei uit de basis-tv dienst (inclusief set top box en auteursrechten) komt de ARPU met 0,1 euro/maand ten goede, maar dit wordt ongedaan gemaakt door het verlies aan omzet uit andere diensten (-0,3 euro/maand).

Figuur 29: Omzet uit televisie en ARPU digitale tv/maand (Bron: BIPT)

²² Gebaseerd op input van Brutélé, Orange, Proximus (inclusief Scarlet), Telenet, VOO SA.

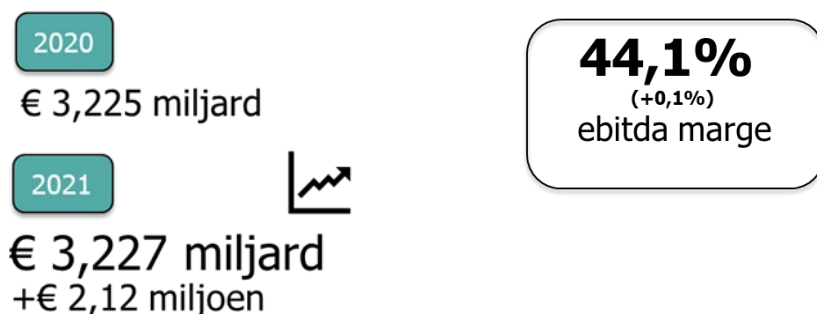
37. In termen van omzet slagen Proximus (+0,8%) en Orange (+0,5%) en VOO (+0,2%) erin hun marktaandeel te vergroten. Enkel Telenet ziet zijn marktaandeel verkleinen: -1,5% tot [40-50]%

Figuur 30: Marktaandelen televisie, in waarde (Bron: BIPT)

4.1.5. Ebitda

38. Voor het volledig jaar 2021 bedraagt de ebitda van de drie grootste operatoren²³ 3,227 miljard euro, 2,12 miljoen euro meer dan het jaar voordien.
39. 44,1% van de omzet van de drie grootste operatoren op de thuismarkt kan als winst vóór aftrek van rente, belastingen, afschrijving en afboekingen worden geregistreerd. Hiermee is de gemiddelde ebitda-marge vergelijkbaar met 2020. Telenet heeft met [50-60]% de hoogste ebitda-marge, gevolgd door Proximus NV met [40-50]%. De Ebitda marge van Orange is met [20-30]% het laagste van de drie operatoren.

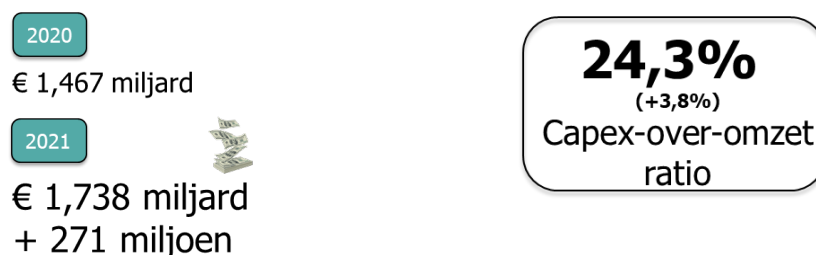

Figuur 31: Ebitda en Ebitda-marge (Bron: BIPT)

²³ Proximus, Orange, Telenet

5. Investeringsen

40. Exclusief licentierechten voor spectrum²⁴, investeerden 12 telecomoperatoren²⁵ 1,738 miljard euro in het jaar 2021 in elektronische communicatie. De investeringen overtreffen de uitgaven van 2020 met 271 miljoen euro en komen na 2 verliesjaren terug op het niveau van 2018 toen er 1,734 miljard werd geïnvesteerd.
41. 24,3% van de omzet uit elektronische communicatie werd in 2021 opnieuw geïnvesteerd in activa, een forse stijging met 3,8 procentpunten ten opzichte van de 20,5% in 2020. De gemiddelde capex-over-omzet ratio in België is daarmee hoger dan deze van de Europese collega's van Proximus (18%)²⁶.

Figuur 32: Investeringsen in elektronische communicatie, exclusief licenties en zuivere tv-investeringsen (Bron: BIPT)

42. De investeringen in het vaste segment groeien met 189,6 miljoen euro tot 1,022 miljard. Het aandeel van het vaste segment in de totale investeringsuitgaven bereikt hiermee 59%, +2% t.o.v. een jaar eerder. De vaste investeringen worden aangedreven door de uitrol van glasvezelnetwerken door Proximus, Fiberklaar en Fluvius. Proximus geeft aan dat in 2021 31% van de capex van de Proximus groep kan worden toegewezen aan glasvezel tegenover 23% een jaar eerder²⁷. Om 4,2 miljoen huishoudens en bedrijven tegen 2028 te dekken met glasvezel is een totale investering van 5 miljard euro vereist over de periode 2017-2028. De joint venture van Proximus en EQT Infrastructure, Fiberklaar, heeft een budget van 2,5 miljard euro om het Vlaamse glasvezelnetwerk uit te rollen²⁸. Op de mobiele markt doet 5G de investeringen in 2021 oplopen met 80,9 miljoen euro tot 0,294 miljard euro, al wordt de grootste toename pas verwacht na de veiling van de vereiste frequenties in 2022. Het aandeel van het mobiele segment in de totale investeringsuitgaven ligt op 17%, 2 procentpunten hoger dan in 2020.

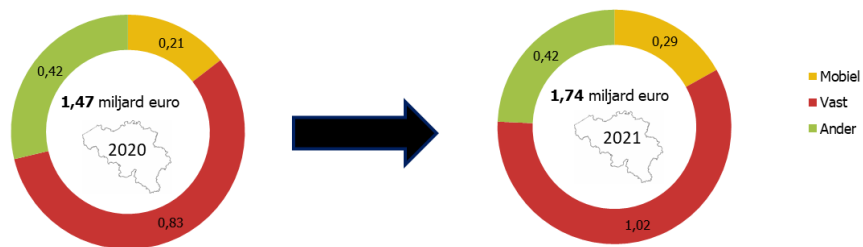
²⁴ Er werd 61,5 miljoen euro betaald voor de verlenging van de 2G-en 3G-vergunningen tot na 15 maart 2021.

²⁵ Brutélé, BT Limited, Colt Telecom, Fiberklaar, Fluvius, Lycamobile, Orange, Proximus (inclusief Scarlet en Mobile Vikings), Telenet, Vectone, Verizon, VOO SA

²⁶ HSBC 13/01/2022: Belgian telco's

²⁷ [Q4 resultaten Proximus](#)

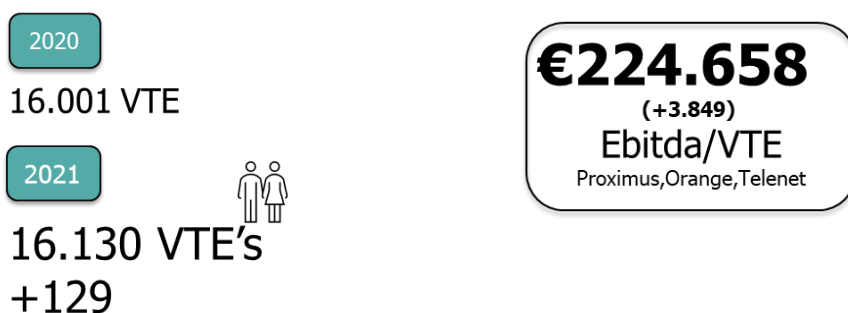
²⁸ <https://itdaily.be/nieuws/infrastructuur/proximus-en-fiberklaar-investeren-25-miljard-euro-in-vlaams-glasvezelnetwerk/>

Figuur 33: Split van de investeringen in elektronische communicatie in vast/mobiel/ander (Bron: BIPT)

6. Tewerkstelling

43. In België stellen 12 telecomoperatoren²⁹ eind 2021 samen 16.130 voltijds equivalenten te werk. Ten opzichte van 2020 is er een stijging met 129 VTE's, als gevolg van de toevoeging van de personeelsleden van Fiberklaar en Fluvius die actief zijn op het vlak van telecommunicatie. Op vergelijkbare basis, zonder beide ondernemingen, zou er een daling zijn met 112 VTE's.
44. De productiviteit is toegenomen daar de ebitda per voltijds equivalent een positieve trend vertoont: + 3.849 euro tot 224.658 euro.

Figuur 34: Aantal voltijds equivalenten en ebitda per VTE (Bron: BIPT)

²⁹ Brutélé, BT Limited, Colt Telecom, Fiberklaar, Fluvius, Lycamobile, Orange, Proximus (inclusief Scarlet en Mobile Vikings), Telenet, Vectone, Verizon, VOO SA

7. Toegang en gebruik

7.1. Vaste diensten

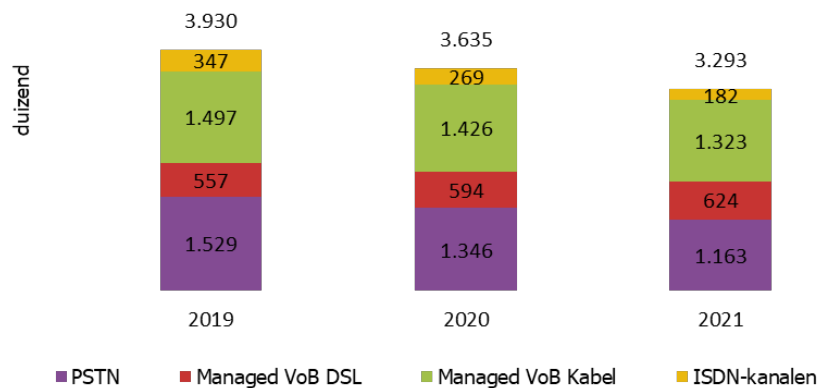
7.1.1. Marktspelers

45. Op 24 december 2021 tekende Orange de finale overeenkomst om 75% (min 1 aandeel) te verwerven van de Waalse kabeloperator VOO. VOO passeert met de kabel 1,8 miljoen huizen in Wallonië en een deel van de Brusselse regio. Met de verkoop van VOO aan Orange verdwijnt er (onder voorbehoud van goedkeuring door de mededingingsautoriteit) 1 aanbieder van telecomdiensten op de Waalse markt en wordt Orange, door de recuperatie van de infrastructuur van VOO, een speler met eigen vaste infrastructuur op deze markt. Orange zal aldus niet meer afhankelijk zijn van de infrastructuur van concurrenten om er zijn vaste diensten aan te bieden. Voor zijn activiteiten in Vlaanderen moet Orange daarentegen zijn toegang tot de infrastructuur van de kabelnetwerken tegen gereguleerde tarieven behouden om zijn diensten te verkopen. De aankoop moet nog worden goedgekeurd door de mededingingsautoriteiten (in deze de EC). Deze wordt verwacht tegen eind 2022.

7.1.2. Vaste telefonie

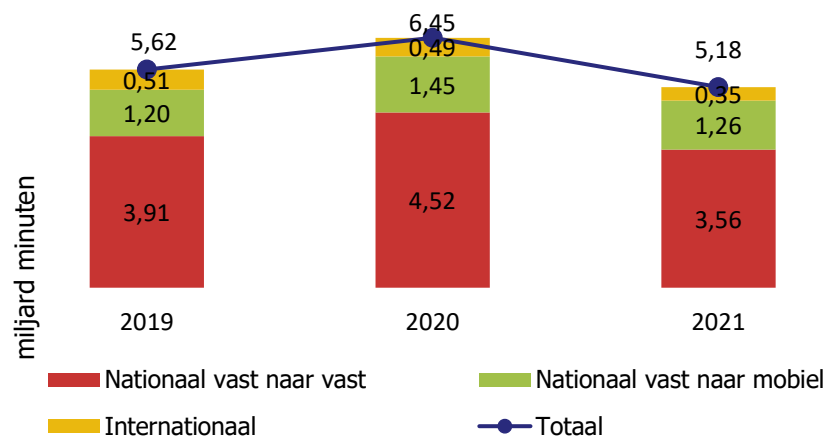
46. Het aantal vaste telefonielijnen gaat verder achteruit. Minder mensen hebben nood aan een toegang tot het vaste telefoonnetwerk omdat ze ook een mobiel abonnement hebben waarmee steeds vaker onbepikt kan worden gebeld. Maar ook het toenemend gebruik van verschillende apps voor audio- en videogesprekken maken een toegang tot het vaste telefoonnetwerk minder noodzakelijk. Deze verandering in de manier waarop mensen bellen kan worden afgeleid uit de resultaten van de BIPT consumentenenquête van 2021³⁰: ruim 55% van de respondenten gebruiken telefonie over het internet/via PC/VOIP.
47. Het totaal aantal toegangen tot het vaste telefoonnetwerk neemt in 2021 met 9,4% af (-341.752). De toegangen tot het traditionele PSTN telefoonnetwerk worden daarbij steeds vaker vervangen door de recentere technologie managed VoB, waarbij de toegangsoperator de gesprekken over een breedbandverbinding voert en beheert. Het gebruik van carrier preselect, waarbij er wordt gebeld via een andere telefoonaanbieder dan deze waarbij het abonnement voor de vaste lijn is afgesloten, neemt in 2021 met 27% af tot 85.444. De voorbije twee jaren is het gebruik van de CPS-dienst gehalveerd. Ten laatste op 31 december 2022 wordt deze dienst stopgezet.

³⁰ <https://www.bipt.be/operators/publicatie/enquete-over-de-perceptie-door-consumenten-van-de-belgische-elektronische-communicatie-markt-2021>

Figuur 35: Aantal toegangskanalen tot het vaste telefoonnetwerk (Bron: BIPT)

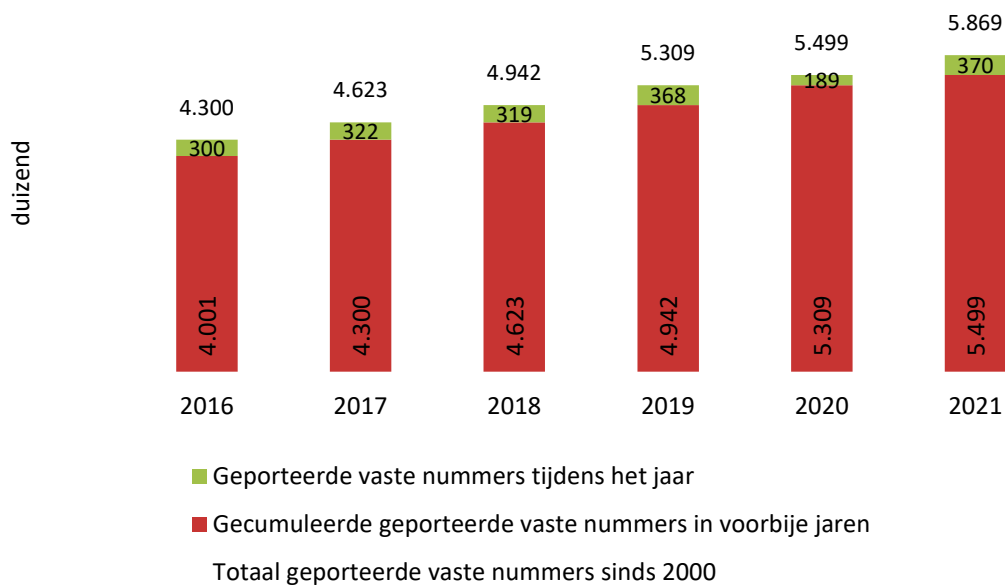
48. De daling in toegangen tot het vaste telefoonnetwerk vindt zijn weerslag in het klantenverloop dat toeneemt van 14,2% naar 14,9% van het gemiddelde klantenbestand voor vaste telefonie, het hoogste percentage dat ooit is bereikt.
49. De afname van het aantal toegangen gaat ook gepaard met een afname van het vast spraaktelefoonverkeer: -19,7% tot 5,18 miljard minuten. In 2020 gaf de uitbraak van corona nog een stimulans aan de minuten die passeerden over het vaste telefoonnetwerk³¹ (+14,7%) maar deze groei bestendigt zich niet in 2021. Het vast spraaktelefoonverkeer zakt opnieuw tot onder het niveau van 2019 (5,62 miljard minuten).

Figuur 36: Volume vast spraaktelefoonverkeer (Bron: BIPT)

³¹ De data heeft betrekking op nummer-gebaseerde interpersoonlijke communicatiediensten (NB-ICS) die verbinding maken met het openbare telefoonnetwerk. Spraak- en videodiensten die worden gekwalificeerd als nummeronafhankelijke interpersoonlijke communicatiediensten (NI-ICS) die geen verbinding maken met het openbare telefoonnetwerk en worden aangeboden via het openbare internet, in het algemeen "over the top" (OTT) genoemd, zijn niet inbegrepen

50. Na de lagere cijfers van 2020, onder invloed van corona en daarmee gepaard gaande beperking van huisbezoeken van installateurs, heeft het volume geporteerde vaste nummers zich opnieuw hersteld. In 2021 werden 370.119 vaste nummers geporteerd, wat het niveau van het pre-coronajaar 2019 (367.523) licht overschrijdt.

Figuur 37: Geporteerde nummers tijdens het jaar en sinds 2000 (Bron: BIPT)

7.1.3. Vast breedband

7.1.3.1. Uitrol

51. Binnen de Europese Unie worden doelstellingen uitgewerkt om de Europese digitale ambities inzake de toegang tot netwerken, hun snelheid en het gebruik ervan concreet te maken. ***De eerste streefdoelen m.b.t. de beschikbaarheid van vast breedband werden in 2010 vastgesteld als onderdeel van de Europa 2020 strategie.*** Met deze strategie verbond de EU er zich toe om 2 beschikbaarheidsdoelen te behalen: basisbreedbanddekking (> 144 Kbps en < 30 Mbps) tegen 2013 en universele beschikbaarheid van snel breedband (>= 30 Mbps) tegen 2020. Een derde doel focust op de snelheid en het gebruik: tegen 2020 moest vast breedband door minstens 50% van de huishoudens worden gebruikt. Voor de periode 2020-2025 werden nieuwe doelen overeengekomen die deel uitmaken van de 2016 gigabit communicatie van de EC. Ze vereisen een beschikbaarheid van 100 Mbps (op te waarden tot 1 gigabit) voor alle huishoudens en gigabitconnectiviteit (met even snelle upload-als downloadsnelheden) voor alle belangrijke sociaaleconomische actoren, zoals scholen, ziekenhuizen en bedrijven tegen uiterlijk 2025.
Om het digitale groeipotentieel van Europa verder aan te boren werd in maart 2021 besloten tot het aanscherpen van de connectiviteitsdoelstellingen. De EC stelde zich hierbij als doel om er tegen 2030 voor te zorgen dat alle huishoudens effectief toegang hebben tot een gigabitnetwerk.
52. De dekkingsgraad van de vaste breedbandverbindingen in België is globaal hoog. In september 2020 kunnen 99,7% van de Belgische huishoudens toegang krijgen tot vast breedband van 1 Mbps (via koper, kabel en via glasvezel). De basisbreedbanddekking blijft niettemin onvolledig aangezien er nog 17.285 huishoudens zonder dekking voor vast breedband van 1 Mbps zijn.
53. Van de 2 doelstellingen tegen 2020 is de doelstelling in verband met de universele beschikbaarheid van snel breedband (>= 30 Mbps) nog niet volledig bereikt. De dekking van 30 Mbps bedraagt in september 2021 immers 99,1%: er resten nog 46.515 huishoudens zonder toegang tot 30 Mbps.
Sedert 2018 is er in België wel regelgeving van toepassing die moet bijdragen tot een verhoging van de dekking door een NGA-infrastructuur. Het regelgevend kader bepaalt namelijk dat, als stimulans voor investeringen in witte zones (statistische sectoren³² met geen enkele operator die meer dan 20% van de huishoudens dekt met 30 Mbps) en in grijze zones (met slechts 1 operator die meer dan 20% van de huishoudens dekt met 30 Mbps), operatoren met een aanmerkelijke marktmacht in deze zones voor 5 jaar ontheven worden van de verplichting om hun netwerk open te stellen voor concurrenten. Dit heeft in de periode juni 2018-eind 2020 geleid tot een modernisering van 52.602 adressen door Proximus en VOO, wat ongeveer 18% vertegenwoordigt van het totaal aantal adressen in de witte en grijze zones bij de start van de regelgeving in 2018 (299.000).

³² De statistische sector is de territoriale basiseenheid die ontstaan is uit een opdeling van de gemeenten en de vroegere gemeenten door Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) voor de verspreiding van statistieken op een gedetailleerder niveau dan het gemeentelijk niveau.

Zie <https://statbel.fgov.be/nl/over-statbel/methodologie/classificaties/statistische-sectoren>

54. Het aantal niet-gedekte huishoudens verhoogt tot ongeveer 138.000 huishoudens voor supersnel breedband (minstens 100 Mbps), wat leidt tot een dekking van 97,2%. Om de **Europese doelstelling voor supersnel breedband tegen 2025**³³ te halen richt het nationale breedbandplan, gelanceerd in april 2021, zich op het in kaart brengen van de "witte" zones waar huishoudens geen dekking van 100 Mbps hebben. Hiermee wil de federale overheid bijdragen tot het vergemakkelijken van de uitrol van supersnel breedband in België. Een budget van 40 miljoen euro zal hieraan worden besteed³⁴. Het tweede streefdoel tegen 2025, gigabitconnectiviteit voor alle belangrijke sociaaleconomische actoren, is niet in de nationale breedbandstrategie van april 2021 opgenomen. Ook binnen Europa wordt dit nog niet gemonitord: het desbetreffende streefdoel maakt thans geen deel uit van de indicatoren inzake connectiviteit die opgenomen zijn in DESI (de index van de digitale economie en maatschappij).

55. In het kader van de **gigabit-2030 doelstelling** en het concept van VHCN-verbindingen³⁵, die 1 gigabit kunnen aanbieden, moedigt de huidige ex-ante regulering³⁶ de operatoren reeds aan om te concurreren en te blijven investeren in netwerken van hoge capaciteit.

De concurrentie op de retailmarkt voor vast breedband wordt in het bijzonder bevorderd door de creatie van mogelijkheden voor spelers die niet investeren in een eigen netwerk. Op grond van wholesale breedbanddiensten waartoe Proximus en de kabeloperatoren, als operatoren met aanmerkelijke marktmacht, verplicht toegang moeten verlenen, kunnen dergelijke spelers retaildiensten aanbieden aan hun klanten. Sedert 2018 betreft dit niet alleen een groothandelstoegang via xDSL (op het kopernetwerk van Proximus) en toegang via Eurodocsis (op de kabelnetwerken) maar ook een toegang via GPON (op het glasvezelnetwerk van Proximus)³⁷. Om investeringen in het glasvezelnetwerk te stimuleren zijn de gereguleerde tarieven voor toegang tot het FTTH-GPON netwerk billijk³⁸. Dit houdt in dat ze bovenop de kosten een redelijke marge mogen bevatten. Het leidt tot een maandelijks tarief voor centrale toegang tot het glasvezelnetwerk dat start bij € 23 per maand voor een 150/50 Mbps-verbinding en verhoogt tot € 28 per maand voor een 500/100 Mbps verbinding en € 36 voor een 1000/200 Mbps verbinding. Daarboven komt

³³ zoals uiteengezet in de Europese gigabitcommunicatie van september 2016
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX%3A52016DC0587>

³⁴ L'Echo 24.12.2021: le fédéral débloquera 77 millions d'euros pour le secteur télécom.

³⁵ VHCN-netwerken zijn, volgens het Europese wetboek voor elektronische communicatie, netwerken hetzij voor elektronische communicatie die ten minste tot aan het distributiepunt volledig uit optische vezelementen bestaan hetzij elektronische communicatienetwerken die, in gebruikelijke piekomsstandigheden, in staat zijn om soortgelijke netwerkprestaties te bieden wat betreft downlink en uplink bandbreedte (art 2(2) van de EEC)

³⁶ CRC-besluit van 29 juni 2018 betreffende de analyse van de markten voor breedband en televisieomroep

³⁷ De toegangsverplichting tot het glasvezelnetwerk bestaat op lokaal niveau uit virtuele lokale toegang (VULA), toegang tot een golflengtepaar en toegang tot ducts ingeval de eindgebruiker van eind tot eind verbonden is via ducts. Voor de centrale toegang gaat het om toegang tot bitstreamdiensten en de multicastfunctionaliteit Zie <https://infofibre.be/nl/rechten-en-plichten/regulering-door-het-bipt>

³⁸ BIPT-besluit van 9 maart 2021 betreffende de maandelijks tarieven voor wholesaletoeegang tot het FTTH netwerk van Proximus.
Zie <https://www.bipt.be/consumenten/publication/besluit-van-9-maart-2021-betreffende-de-maandelijkse-tarieven-voor-wholesaletoeegang-tot-het-ftth-netwerk-van-proximus>

de prijs van het ethernet transport die maandelijks, afhankelijk van het snelheid 1,40, 2 en 6 euro per toegangslijn bedraagt.

56. Om de ontwikkeling van VHCN-netwerken te stimuleren biedt het regelgevend kader sedert 2018 ook een mogelijkheid tot verlichting van regulering. Exploitanten met aanmerkelijke marktmacht die een mede-investering voorstellen die gebaseerd is op artikel 76 van het Europees wetboek voor elektronische communicatie³⁹ kunnen daarbij worden vrijgesteld van ex-ante regulering. Volgens de Europese Commissie zouden dergelijke mede-investeringen, die o.a. transparant, publiek en flexibel moeten zijn, een deel van de risico's in glasvezelinvesteringen kunnen verminderen terwijl tegelijkertijd de concurrentie in vaste breedbandnetwerken behouden blijft. In België nam Proximus een initiatief tot co-investering voor de uitrol van een FTTH-netwerk. De joint ventures die voor de aanleg van een passief groothandelsnetwerk voor glasvezeltoegang werden opgericht met EQT Infrastructure (in het Vlaamse Gewest) en met Eurofiber (in het Waalse Gewest) kregen in 2021 de goedkeuring van de EC. Daar zij echter niet gebaseerd zijn op artikel 76 van het Europees wetboek komen ze niet in aanmerking om te worden ontheven van ex-ante regulering.
57. Ook andere initiatieven dragen in 2021 in België bij aan de ondersteuning van de uitrol van VHCN-netwerken:
- 57.1. Om de voortgang bij de verwezenlijking van het streefdoel van gigabitconnectiviteit voor alle huishoudens tegen 2030 op te volgen is het BIPT in 2021 het proces gestart om de uitrol van vast breedband van minstens 1 gigabit in kaart te brengen. De eerste resultaten worden geïntegreerd in de 2022 update van de jaarlijkse dekkingskaart van de vaste netwerken die het BIPT publiceert op zijn dataportaal⁴⁰. Daarnaast wordt er ook een specifieke glasvezelkaart ontwikkeld.
- 57.2. In het kader van de "connectivity tool box" van de EC zet de Belgische overheid zich in om de kosten van de uitrol van elektronische communicatienetwerken te verminderen. De toolbox bestaat uit een reeks best practices die als de meest efficiënte worden beschouwd om operatoren in staat te stellen en aan te moedigen om netwerken met zeer hoge capaciteit uit te rollen. Een stappenplan voor de Belgische implementatie van de toolbox werd in april 2021 overgemaakt aan de EC⁴¹ en tegen april 2022 moet er aan de EC worden gerapporteerd over de uitvoering hiervan. Verschillende instanties waaronder het BIPT zijn hierbij betrokken. Zo lanceerde het BIPT in december 2021 de website

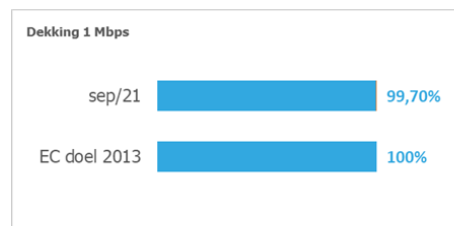
³⁹ Artikel 76 van de EECC omschrijft de regelgeving inzake nieuwe elementen van netwerken met zeer hoge capaciteit. In december 2020 heeft BEREC (niet-bindende) richtlijnen goedgekeurd om de reikwijdte van artikel 76 EECC uit te leggen en om nationale regelgevers te helpen bij het beoordelen van aanbiedingen voor mede-investeringen
https://berec.europa.eu/eng/document_register/subject_matter/berec/regulatory_best_practices/guidelines/9727-berec-guidelines-to-foster-the-consistent-application-of-the-conditions-and-criteria-for-assessing-new-very-high-capacity-network-elements-article-76-1-and-annex-iv-eecc

⁴⁰ <https://www.bipt-data.be/nl>

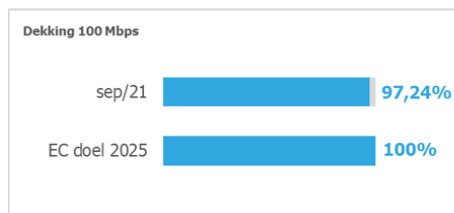
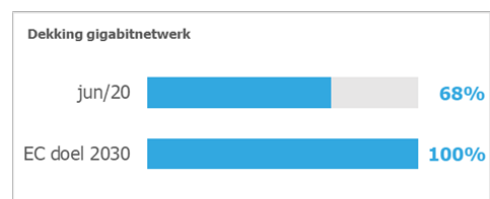
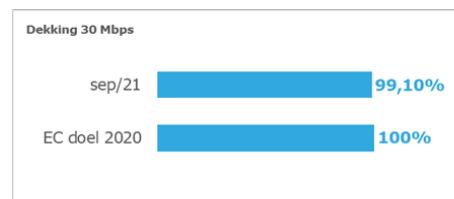
⁴¹ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/connectivity-toolbox-member-states-develop-and-share-roadmaps-toolbox-implementation>

<https://www.glasvezelinfo.be/nl> met informatie over de vergunningsprocedures voor glasvezelnetwerken, wat bijdraagt aan de uitrol ervan.

57.3. De implementatie van de 2030 doelstellingen zullen financieel ondersteund worden via fondsen van het Europese investeringsfonds "herstel en veerkracht" dat o.a. als doel heeft hervormingen en investeringen voor de digitale transitie in de EU-lidstaten mogelijk te maken. Daarnaast overweegt België ook om gebruik te maken van de "Connecting Europe Facility-2" dat investeringen in connectiviteitsinfrastructuur voor gemeenschappelijk belang (zoals de belangrijke socio-economische drivers waarvan sprake in de gigabitdoelstellingen) zal ondersteunen in de periode 2021-2027.

2025 doelstelling:
Gigabitconnectiviteit voor alle belangrijke sociaal economische actoren: geen data beschikbaar

Figuur 38: EC connectiviteitsdoelstellingen 2020-2030 (Bron: BIPT)

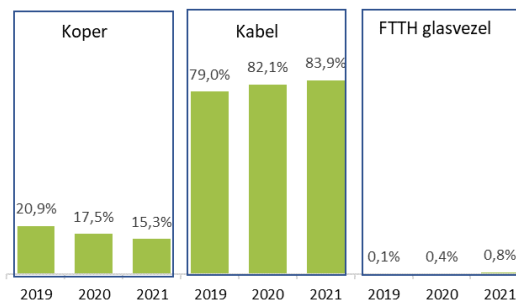
7.1.3.2. Wholesale vast breedband

58. Wholesale breedbanddiensten worden in België aangeboden door exploitanten van open toegangsnetwerken die naast de toegang op wholesaleniveau ook eigen retailklanten hebben en door exploitanten die uitsluitend wholesale-modellen nastreven: zij bouwen de fysieke infrastructuur voor passieve glasvezel maar bieden zelf geen toegangsdiensten aan. Tot deze laatste categorie behoort Fluvius, de netbeheerder voor gas en elektriciteit in Vlaanderen, die in 2021 is gestart met de levering van FTTH-P2P⁴² aan andere ondernemingen die over deze verbindingen breedbandtoegangsdiensten aanbieden. Ook de joint ventures Fiberklaar⁴³ (Proximus-EQT Infrastructure) en Unifiber (Proximus en Eurofiber) gingen in 2021 van start met de bouw van een passief FTTH-P2P netwerk. De ter beschikking gestelde infrastructuur omvat enkel de fysieke elementen voor de bouw van een FTTH netwerk en geen actieve apparatuur om diensten en connectiviteit aan te bieden aan eindklanten. De wholesale breedbandtoegangen van Proximus en van de joint ventures concurreren niet rechtstreeks met elkaar vermits zij enkel FTTH infrastructuur ontplooiën in gebieden waar er geen standalone uitrol is van dergelijke infrastructuur door Proximus.
59. De wholesale breedbandtoegangsdiensten van dominante exploitanten die worden geleverd via xDSL (op koper), via FTTH-GPON (op glasvezel) en via Eurodocsis (kabel) zijn in België onderworpen aan ex-ante regulering. Dit zijn Proximus en de kabeloperatoren in hun eigen dekkingsgebied. De toegangsverplichtingen die worden opgelegd zijn afhankelijk van het netwerk waarop de wholesale breedbanddiensten worden verkocht en van het niveau waar het interconnectiepunt zich bevindt dat de infrastructuur van de wholesale provider en die van de klant met elkaar verbindt (d.w.z. lokale breedbandtoegang/centrale breedbandtoegang).
60. Op het koperen netwerk van Proximus kunnen andere operatoren op lokaal niveau een fysieke ontbundelde toegang of een virtuele bitstreamtoegang met een overdrachtspunt in de lokale centrale of straatkast (VULA genaamd) afnemen. In tegenstelling tot de fysieke ontbundelde toegang zijn de afnemers in het geval van VULA afhankelijk van het transmissienetwerk van Proximus. Op centraal niveau moet Proximus alleen een bitstreamtoegang ter beschikking stellen. Op het GPON glasvezelnetwerk van Proximus is de toegangsverplichting ook afhankelijk van het niveau waar het interconnectiepunt zich bevindt. Voor de lokale toegang dient Proximus naast een virtuele lokale toegang (VULA) ook toegang tot een golflengtepaar en toegang tot ducts (indien de eindgebruiker van eind tot eind verbonden is via goten) te verlenen. VULA en de toegang tot een golflengtepaar worden nog niet gecommmercialiseerd aangezien geen enkele partij interesse heeft getoond. Een ontbundelde toegang tot het GPON glasvezelnetwerk werd niet opgelegd. Het referentieaanbod voor toegang tot ducts moet nog door het BIPT worden goedgekeurd. Voor de centrale toegang tot het GPON glasvezelnetwerk houdt de toegangsverplichting een toegang tot bitstreamdiensten in. Een dergelijke toegangsverplichting is ook van toepassing op de kabelnetwerken van VOO en Telenet.

⁴² De FTTH P2P (punt tot punt) architectuur heeft de bijzonderheid om elke netwerkaansluiting te voorzien van een speciale glasvezel. Deze technologie heeft het voordeel dat alle bandbreedte die mogelijk beschikbaar is op een glasvezel voor een abonnee kan worden toegewezen, in tegenstelling tot PON-technologie die de bandbreedte van een glasvezel deelt tussen abonnees die zijn aangesloten op dezelfde PON-boom.

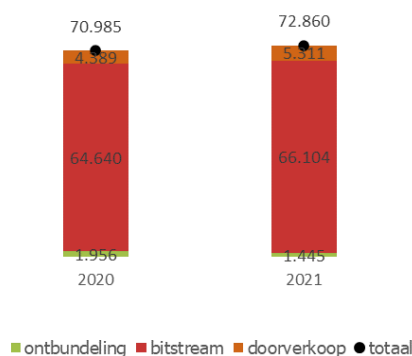
⁴³ Op het Fiberklaar netwerk worden wholesalediensten afgenomen door EDPnet, Multifiber en RapidXS.

61. Eind 2021 wordt op de wholesale breedbandtoegangsmarkt een totaal volume van 477.497 breedbandtoegangslijnen verkocht, 70.939 meer dan een jaar eerder. Het grootste deel daarvan is gebaseerd op de kabel (84%) die de grootste groei laten optekenen (+66.779 tot 400.665). Het aandeel van de toegangen op het koperen netwerk daalt met 2,2 ppt tot 15,3% ondanks een lichte toename met 1.875 lijnen. Het aantal wholesale toegangen op het FTTH glasvezelnetwerk (GPON + P2P) wordt 2,4 keer groter. Hun aandeel op de totale wholesale breedbandtoegangsmarkt blijft, ondanks een toename met 0,4 ppt, bescheiden met 0,8%.

Figuur 39: Wholesale vaste breedbandlijnen per ondersteunend netwerk, in percentage van totaal (Bron: BIPT)

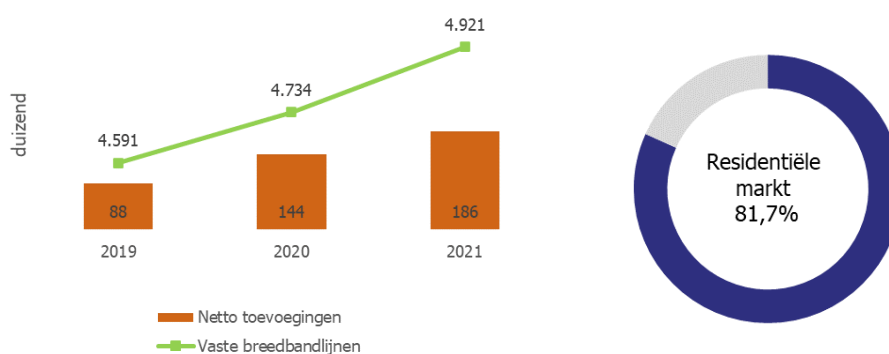
62. Een segmentatie op basis van het type wholesale breedbandtoegang toont dat op het koperen netwerk zowel het gebruik van gereguleerde bitstreamdiensten als van de niet-gereguleerde doorverkoop licht toeneemt. Fysieke ontbundeling zet zijn daling verder. Van de groothandelstoegangen die worden verkocht op het FTTH netwerk, 3.974 in totaal, is [80-90]% gebaseerd op de gereguleerde GPON bitstreamtoegang. Het overige deel heeft betrekking op het niet-gereguleerde groothandelsegment: de doorverkoop van FTTH GPON [0-10]% en de verkoop van FTTH P2P onder de vorm van volledig ontbundelde lijnen [0-10]%.

Figuur 40: Aantal wholesale toegangen op het koperen netwerk, per type (Bron: BIPT)

7.1.3.3. Retail vast breedband

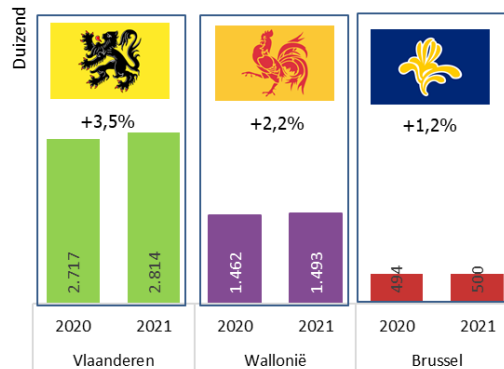
63. Het aantal vaste breedbandverbindingen in België blijft in 2021 verder toenemen: +3,9%, wat hoger is dan in het coronajaar 2020 waarin +3,1% meer vaste breedbandverbindingen werden gerealiseerd. In vergelijking met de groei van het aantal huishoudens in 2020 (+94.500⁴⁴) is de groei van het aantal netto-toevoegingen in 2020 en 2021 hoger (met respectievelijk +143.503 en +186.469). De residentiële markt is goed voor ruim 81,7% van de totale markt.

Figuur 41: Volume vaste breedbandlijnen en split-residentieel-zakelijk (Bron: BIPT)

⁴⁴ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/lfst_hhnhtych/default/table?lang=en
Tussen 2019 (4.787.700) en 2020 (4.881.500) groeit het aantal private huishoudens met 94.500.

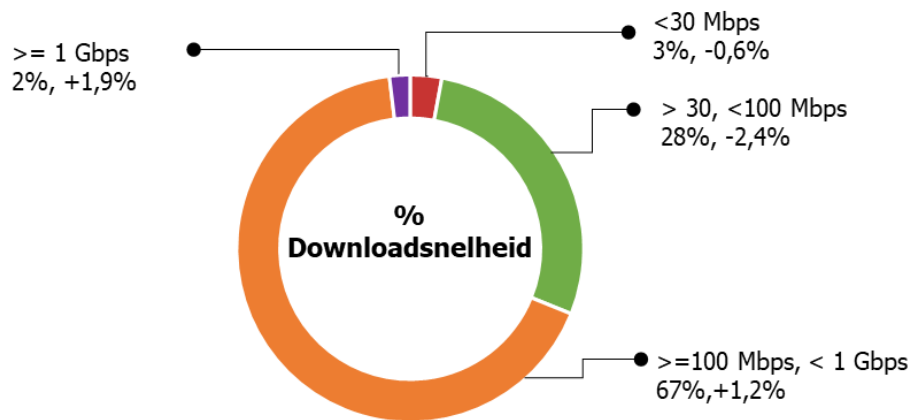
64. Vlaanderen staat op kop als het gaat om de regio met het hoogste aantal vaste breedbandlijnen per 1000 inwoners: 423 versus 409 in Wallonië. In Brussel zijn de half miljoen vaste breedbandlijnen goed voor 410 lijnen per 1000 inwoners.

Figuur 42: Volume vaste breedbandlijnen per gewest (Bron: BIPT)

65. 1 Gbps is de hoogste beschikbare geafficheerde (theoretische) downloadsnelheid. VOO biedt algemeen 400 Mbps aan en lanceerde in april 2021 gigaboost in Luik. Ondertussen is de gigaboost optie ook beschikbaar in de steden Waver en Charleroi. Bij Proximus is de downloadsnelheid van 1 Gbps beschikbaar bij de packs FLEX fiber via een glasvezelaansluiting. Hiervoor betaalt men 5 euro meer dan voor een pack FLEX gebaseerd op VDSL met een downloadsnelheid van 100 Mbps. Om de capaciteit van het bestaande op koper gebaseerde VDSL-netwerk verder op te trekken kondigde Proximus in 2021 aan de nieuw ontwikkelde technologie 2MX-6 te zullen installeren over zijn netwerk. Deze technologie laat toe de snelheid van een individuele verbinding te verdubbelen. Telenet biedt 1 Gbps aan met zijn OneUp bundels tegen 86 euro/maand (hier is een mobiel nummer met onbeperkt volume mee inbegrepen). De snelheid van 1 Gbps kan worden aangeboden op het hele netwerk. Bij Orange is 1 Gbps nog niet beschikbaar⁴⁵ Vanaf 17 januari 2022 bedraagt de standaard downloadsnelheid 150 Mbps i.p.v. 100 Mbps. De uploadsnelheid stijgt van 10 naar 15 Mbps in het dekkingsgebied van Telenet en van 5 naar 7,5 Mbps in het VOO dekkingsgebied. Indien dit onvoldoende is kan men zich abonneren op de optie Internet Boost (15 euro/maand) om een downloadsnelheid tot 400 Mbps en een uploadsnelheid van 20 Mbps (VOO) of 40 Mbps (Telenet) te bekomen.
66. De opname van 1 Gbps in het aanbod van de providers van vast breedband duwt het aandeel vaste breedbandlijnen met deze snelheid met 1,9 ppt vooruit (+93.498 lijnen). De vaste breedbandlijnen met een downloadsnelheid tussen 100 Mbps en 1 Gbps blijven met een groei van 180.193 lijnen wel de grootste categorie (67%) in het totaal aantal vaste breedbandlijnen.

⁴⁵ Er loopt wel een proefproject in Genk, Gent, Diksmuide, Poperinge & Antwerpen waar 1 Gbps beschikbaar is met de optie Fiber Boost (10 euro/maand).

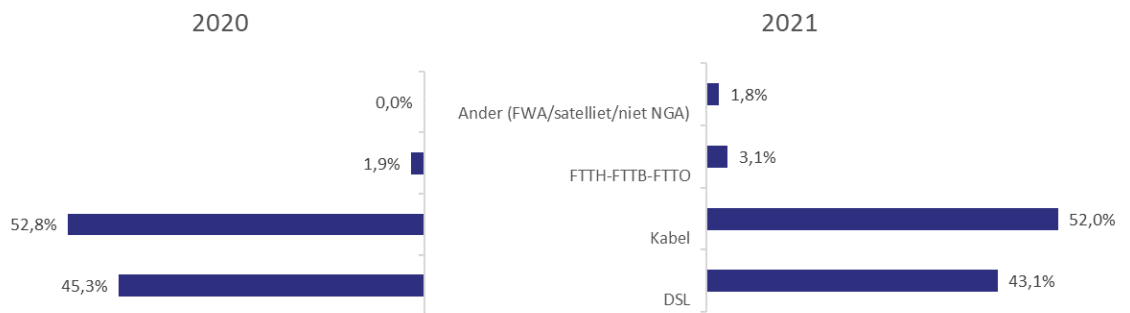
Figuur 43: Vaste breedbandlijnen per downloadsnelheid (Bron: BIPT)

67. xDSL en kabel vertegenwoordigen eind 2021 95% van het totaal aantal vaste breedbandlijnen: 3% minder dan een jaar eerder. Het aantal breedbandlijnen die deze technologieën gebruiken neemt af naarmate de vraag naar snelheden hoger dan 100 Mbps toeneemt. Om deze hogere snelheden te ondersteunen richten operatoren zich op de uitrol van een glasvezelnetwerk, wat leidt tot een toename van het aandeel van de vaste breedbandlijnen die volledig gebaseerd zijn op de glasvezeltechnologie onder de vorm van FTTH/FTTB en FTTO (+1,2 ppt tot 3,1%).

Voor FWA en satelliet is de belangstelling klein: ongeveer 1,8% van de vaste breedbandlijnen is gebaseerd op een 4G verbinding aangeboden door Orange (Flybox) of Telenet (Tadaam) of op een satellietverbinding van SkyDSL of Starlink⁴⁶. Deze twee laatste ondernemingen vertegenwoordigen samen ongeveer 900 vaste breedbandlijnen in België. SkyDSL2+ Home L biedt een maximale downloadsnelheid van 40 Mbps voor 39,90 euro per maand. Starlink, van het bedrijf SpaceX van Elon Musk, verscheen in 2021 op de Belgische markt. Het breedbandabonnement via satelliet van Starlink kost 99 euro per maand, exclusief btw, voor een snelheid tussen 50 en 150 Mbps. Voor de antenneschotel en router wordt 639 euro aangerekend⁴⁷.

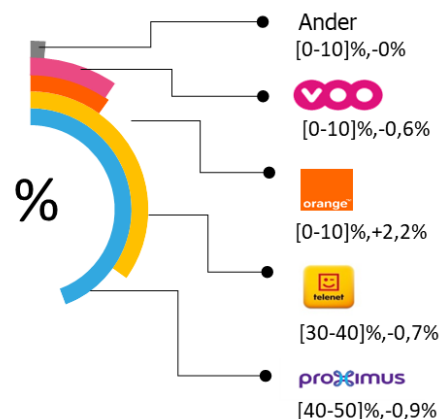
⁴⁶ Bron : BIPT-enquête vast breedband

⁴⁷ <https://www.starlink.com/legal/documents/DOC-1046-92325-68?regionCode=BE>

Figuur 44: Vaste breedbandlijnen per technologie, % in totaal (Bron: BIPT)

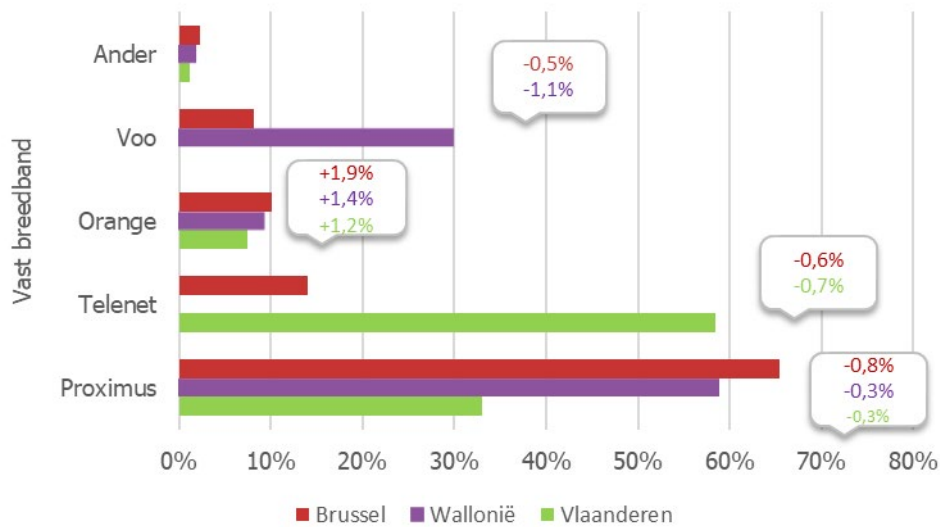
68. De nationale marktaandelen evolueren in het voordeel van Orange wiens aandeel met 2,2 ppt groeit. De overige providers verliezen marktaandeel : procentueel is de daling van het marktaandeel het grootst bij Proximus met -0,9 ppt, gevolgd door Telenet met -0,7 ppt.

Figuur 45: Nationale marktaandelen vast breedband, in volume (Bron: BIPT)

69. In Vlaanderen en Wallonië bieden 2 spelers vaste breedbanddiensten aan op basis van hun eigen vast netwerk: Proximus (via het koper/glasvezelnetwerk) en Telenet (via het kabelnetwerk) in Vlaanderen en Proximus en VOO in Wallonië . In Brussel zijn 3 operatoren actief op basis van hun eigen netwerk: Proximus, Telenet (sedert de overname van SFR in 2016) en VOO. Orange huurt in de 3 gewesten het netwerk van de kabeloperatoren om vast breedband aan te bieden aan zijn retailklanten: in Vlaanderen wordt gebruik gemaakt van het netwerk van Telenet en in Wallonië en Brussel van het netwerk van VOO. Na de voltooiing van de overname van VOO door Orange zal er in Wallonië 1 aanbieder minder zijn van vast breedband. Een status-quo van 3 aanbieders zou kunnen worden bereikt indien Telenet gebruik zou maken van de toegangsregulering en netwerk zou huren van VOO/Orange in Wallonië.

In Brussel bezitten de drie grootste marktpartijen (Proximus, Telenet en Orange) een aandeel van minstens 10%. Orange behaalt met een groei van 1,9 ppt een marktaandeel dat groter is geworden dan dat van VOO. In Wallonië en Vlaanderen blijft Orange nog onder de drempel van 10%. Alleen Proximus en VOO in Wallonië en Proximus en Telenet in Vlaanderen voldoen aan dit criterium.

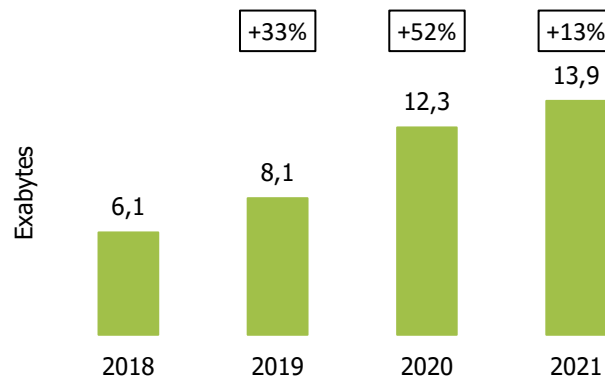

Figuur 46: Marktaandelen vast breedband per regio in België, eind 2021 (Bron: BIPT)

70. Het aantal klanten die in 2021 hun vaste breedbanddienst opzegden bij hun operator steeg met ongeveer 59.000 tot 545.716. Afgezet tegen het gemiddelde abonneebestand bedraagt het churnpercentage op jaarbasis 12%, 0,8 procentpunten hoger dan een jaar eerder.

7.1.3.4. Vast breedbandverkeer

71. Het vast breedbandinternetverkeer groeit in 2021 met 12,7% tot 13,9 exabytes⁴⁸, wat significant lager is dan het groeiritme in het covidjaar 2020 (+52%). Per vaste breedbandlijn wordt gemiddeld 239 gigabytes per maand geconsumeerd, 19 gigabytes meer dan in 2020.

Figuur 47: Vast breedbandverkeer in exabytes (Bron: BIPT)

72. Met de vervanging van Wigo en Yugo door One bij Telenet wijzigde in 2021 de downloadlimiet van het internetverbruik thuis. Waar de fair use policy voordien op 750 GB lag komt die nu op 3 TB tijdens de piekuren (van 12 uur 's middags tot middernacht) per maand te liggen. Ook Orange voerde een verhoging van de datalimiet in van 750 GB naar 3T voor de abonnees met Home Internet en Love Packs. Daarbij hanteert Orange piekuren die tussen 17:00 en 23:59 uur liggen. Wie tijdens die piekuren meer dan 3TB tijdens dezelfde maand verbruikt, wordt gezien als een intensieve gebruiker. Daardoor zal de downloadsnelheid met 20 Mbps zakken en de uploadsnelheid met 2 Mbps. Proximus deed dit al in 2019.
73. Gelet op de individuele geschillen rond claims over het "onbeperkt" internet en hun verhouding tot het van toepassing zijnde beleid van "redelijk gebruik" heeft het BIPT de wetgeving terzake, die onder het toezicht van het BIPT valt, verduidelijkt⁴⁹. Het instituut meent in het bijzonder dat een beleid van "redelijk gebruik" (FUP) voor nationaal internetverkeer dat gekoppeld wordt aan een tariefplan dat een "onbeperkt" of "ongelimiteerd" gebruik van het internet naar voren schuift, dient te voldoen aan volgende kenmerken:
- het moet gaan om een datavolume van minstens 300 GB per maand voor mobiel internet en 3 TB per maand voor vast internet.

⁴⁸ 1 exabyte is gelijk aan 1.000 petabytes of 1 miljard gigabytes.

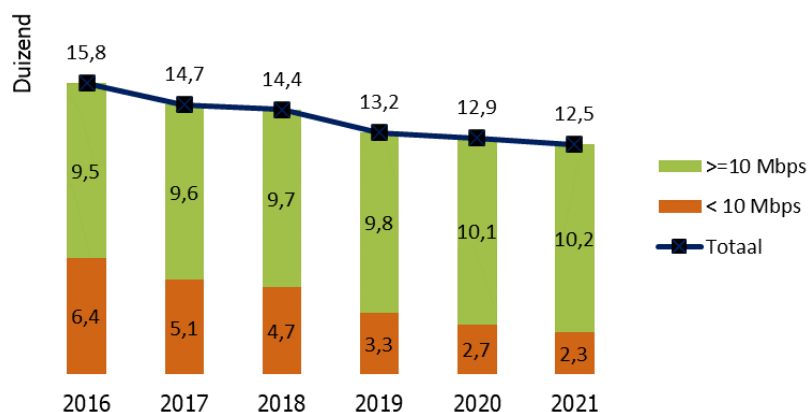
⁴⁹ Mededeling van het BIPT van 21/02/2022 inzake richtsnoeren betreffende het aanbieden van "onbeperkt" internet
<https://www.bipt.be/consumenten/publicatie/mededeling-inzake-richtsnoeren-betreffende-het-aanbieden-van-onbeperkt-internet>

- b) bij het bereiken van het in de FUP vastgestelde quotum mag de toegang tot het internet niet geblokkeerd worden, noch mogen er extra kosten aangerekend worden (tenzij op specifiek verzoek van de klant teneinde terug te kunnen genieten van de oorspronkelijke surfsnelheden).
- c) het beleid rond "redelijk gebruik" moet steeds transparant zijn. Dit wil in essentie zeggen dat de aanbieder van een internettoegangsdienst in de precontractuele documenten, het contract en op zijn website op een duidelijke en begrijpelijke manier gemakkelijk toegankelijke, nauwkeurige en bijgewerkte informatie moet geven over de drempel en de gevolgen bij overschrijding van die drempel voor de eindgebruiker.

7.1.4. Hoogwaardige toegang

7.1.4.1. Wholesale hoogwaardige toegang

74. De verkoop van hoogwaardige breedbandtoegang⁵⁰ op de groothandelsmarkt is licht gedaald ten opzichte van 2020 (-3%). Deze volumedaling is volledig toe te schrijven aan de daling van de lijnen met een snelheid van minder dan 10 Mbps (-17%), de lijnen met een snelheid van meer dan of gelijk aan 10 Mbps laten een lichte stijging optekenen (+1%).

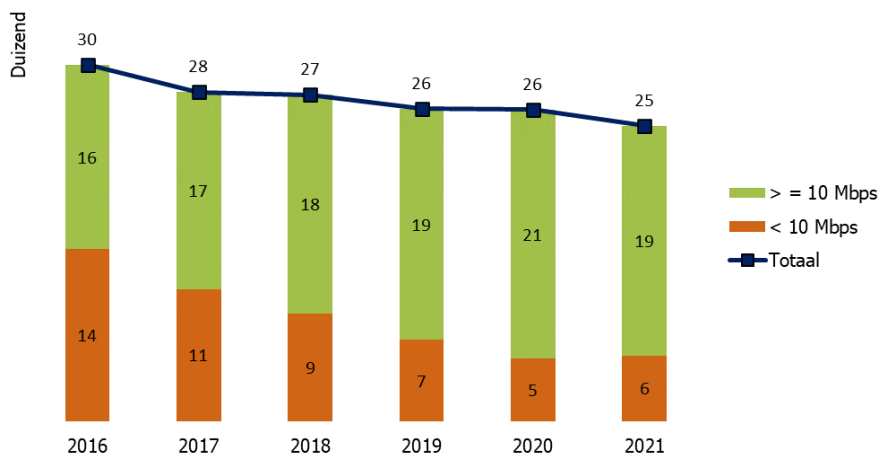
Figuur 48: Volume externe levering van hoge kwaliteitslijnen op de groothandelsmarkt (Bron: BIPT)

75. Proximus is de belangrijkste aanbieder van hoogwaardige lijnen die extern op de groothandelsmarkt worden aangeboden. De verkoop van Proximus vertegenwoordigt [45-50]% van het totale aantal lijnen op de nationale markt. Het verschil met de op één na grootste aanbieder van hoogwaardige wholesalelijnen, Telenet, bedraagt 25%.

⁵⁰ De breedbandtoegangen van hoge kwaliteit zijn gebaseerd op WDM, SDH en Ethernet technologieën en zijn bestemd voor ondernemingen die hoge eisen stellen op het vlak van snelheid, latentietijden, transparantie, enz.

7.1.4.2. Retail hoogwaardige toegang

76. De vraag naar lijnen van hoge kwaliteit op de retailmarkt is met 5% gedaald ten opzichte van 2020 en staat op iets minder dan 25.000 lijnen. De concurrentie op de markt verandert weinig. Proximus blijft marktleider met [40-50%] marktaandeel.

Figuur 49: Hoogwaardige toegangslijnen op de retailmarkt (Bron: BIPT)

7.2. Mobiele diensten

7.2.1. Uitrol

77. De uitrol van 5G in België blijft eind 2021 beperkt. Vanaf april 2020 heeft Proximus in sommige gemeenten 5G light geïmplementeerd, maar de prestaties van het 5G light aanbod dat ter beschikking werd gesteld op de bestaande 3G-frequenties van 2,1 GHz bieden niet dezelfde mogelijkheden als 5G. Daar waar 5G tot 10 maal sneller is dan 4G, bood het Mobilus 5G Unlimited plan van Proximus bij zijn lancering 30% hogere downloadsnelheden dan 4G.
78. In juli 2020 kende het BIPT voorlopige gebruiksrechten in de 3,6-3,8 GHz-band toe aan Orange, Proximus en Telenet om testen met 5G-antennes toe te laten. Cegeka en Entropia waren aanvankelijk ook kandidaat maar trokken zich terug. Cegeka beschikt met haar dochteronderneming Citymesh reeds over vergelijkbaar spectrum in de 3400-3600 MHz-frequentieband. Dit spectrum waarvoor Citymesh sinds 2015 over gebruiksrechten bezit kon aanvankelijk enkel worden gebruikt in de grote Vlaamse steden, de kuststeden en delen van de provincies Namen en Luxemburg tegen de Franse grens. Sedert mei 2021 kan het worden ingezet op het hele Belgische grondgebied⁵¹. Proximus maakte van de voorlopige spectrumlicentie gebruik om in december 2020 5G te activeren op een aantal sites rond Leuven, Antwerpen en de kust. Een jaar later activeerde ook Telenet 5G op het spectrum waarvoor voorlopige gebruiksrechten werden verworven op een beperkt aantal sites. Voor een brede dekking van het 5G-netwerk is het wachten op de veiling van 5G-spectrum die gepland is voor midden 2022. Eén jaar na de begindatum van de geldigheid van de gebruiksrechten moet 70% van de Belgische bevolking dekking hebben voor 5G. Twee jaar later zou die dekking 99,5 procent moeten zijn en na zes jaar 99,8 procent. Deze dekkingsverplichtingen zijn verbonden aan de gebruiksrechten voor de 700 MHz-band die gebruikt zal worden voor 5G door bestaande operatoren. Voor een nieuwkomer gelden soepelere vereisten (zie paragraaf 82). Op de andere 5G-banden (1400, 3600 MHz) is geen dekkingsverplichting van toepassing⁵².
79. Met het treffen van de nodige voorbereidingen voor de veiling kon worden begonnen nadat het Overlegcomité op 24 november 2021 zijn akkoord gaf voor de koninklijke besluiten die de voorwaarden voor het verkrijgen en uitoefenen van de 5G-gebruiksrechten vastleggen. Het wettelijk kader om de veiling van 5G in België te kunnen organiseren was al begin 2021 door de federale ministerraad goedgekeurd en het Overlegcomité en het federaal parlement hadden zich met het wetsontwerp akkoord verklaard op respectievelijk 26 mei 2021 en 17 juni 2021. Dit resulteerde in de wet van 27 juni 2021 houdende wijziging van artikel 30 van de wet van 13 juni 2005 betreffende de elektronische communicatie.
80. De spectrumveiling van 2022 laat ruimte voor een 4de speler naast Proximus, Telenet en Orange. De veiling heeft niet alleen betrekking op de nieuwe 5G-banden (700, 1400 en 3600 MHz) maar ook op de huidige 2G- (900 MHz en 1800 MHz) en 3G-banden (2000 MHz-

⁵¹ [Besluit van het BIPT van 4 mei 2021](#)

⁵² Dit wordt gemotiveerd door het feit dat de frequentiebanden onder 1 GHz de optimale oplossing vormen voor de dekking van uitgestrekte gebieden. De andere frequentiebanden worden over het algemeen gebruikt op de plaatsen waar er veel verkeer is om er de beschikbare capaciteit te vergroten.

banden) waarvoor de vergunningen afliepen in maart 2021⁵³. Om nieuwkomers op de markt de mogelijkheid te geven om een portfolio van frequenties, samengesteld uit spectrum in de banden van 700 MHz, 900 MHz, 1800 MHz en 2 GHz⁵⁴, te verkrijgen die degene van de gevestigde operatoren benadert, wordt een voorrecht toegepast. De procedure voor de toewijzing van dit portfolio van frequenties voorbehouden voor nieuwkomers is als volgt:

- Indien er meerdere kandidaten zijn om alle 6 frequentieblokken van het gereserveerde lot voor nieuwkomers te verwerven, dan zal er een veiling georganiseerd worden tussen deze kandidaten met het oog op het toewijzen van het volledige lot van 6 blokken aan de hoogste bieder.
- Daarnaast werd de mogelijkheid gecreëerd om een bod te doen op een deel van de frequentieblokken van het gereserveerde lot. Dit kan in 2 situaties:
 1. Indien er geen kandidaat is voor het volledige gereserveerde lot dan kunnen er kandidaturen aanvaard worden voor een deel van de 6 frequentieblokken van dat lot.
 2. Indien er 1 kandidaat is voor de zes frequentieblokken van het gereserveerde lot dan kan deze kandidaat beslissen om een bod uit te brengen voor slechts een deel van de 6 blokken van het gereserveerde lot. Deze kandidaat wordt dan beschouwd als houder van het hoogste bod voor dit deel van de 6 blokken.

De andere blokken worden dan bij de hoofdveiling onder alle kandidaten gevoegd, waar ook de bestaande mobiele operatoren aan deel kunnen nemen.

81. In de beginperiode kan een nieuwkomer die minstens 20% dekking heeft bereikt gebruik maken van de bestaande netwerken van Telenet, Proximus en Orange via nationale roaming. Dit systeem van nationale roaming heeft betrekking op alle 2G-, 3G-, 4G- en 5G-diensten die worden aangeboden met alle frequenties onder de 3 GHz waarvoor de operator over gebruiksrechten beschikt. Het recht erop is wel beperkt tot de geografische gebieden waar de operator die er recht op heeft nog geen eigen netwerk heeft uitgebouwd. Er geldt ook een beperking in de tijd: na 8 jaar loopt het recht inzake nationale roaming af.
82. Na de periode van 8 jaar moet de dekking van nieuwkomers die beschikken over frequenties in de 700 MHz-band 99,8% bedragen. Dit is even hoog als voor de bestaande operatoren maar wel minder snel: een dekking van 99,8% moet door bestaande operatoren reeds na 6 jaar worden bereikt. Ook voor de uitrol in de jaren daarvoor wordt er aan een nieuwkomer meer tijd gegeven om zijn netwerk uit te rollen. Nieuwkomers krijgen 3 jaar om een dekking van 30% van de bevolking te bieden en 6 jaar om 70% van de bevolking te bereiken. Voor bestaande operatoren geldt een dekkingsverplichting van 70% na 1 jaar en 99,5% na 2 jaar.

⁵³ De huidige vergunningen werden verlengd tot na 15 maart 2021, momenteel tot 15 maart 2022. Dit gebeurt telkens met een periode van 6 maanden, totdat de veiling voltooid is en de nieuwe gebruiksrechten zullen zijn toegekend en hun geldigheidsperiode zal zijn ingegaan.

⁵⁴ Voor de 5G-band 1400 Mhz wordt geen voorrecht toegepast

83. Een nieuwkomer met frequenties in de 900 MHz-band krijgt ook 8 jaar de tijd om de wettelijk vereiste dekking te verwerven. Voor de 900 MHz-band is deze dekkingsverplichting gelijk aan 99,5%, wat door de drie bestaande operatoren reeds is vervuld. De gevestigde operatoren moeten het niveau van 99,5% in acht nemen van bij het begin van de geldigheidsduur van de gebruiksrechten om een continuïteit van de dienstverlening voor alle consumenten te garanderen. Omdat een nieuwkomer dit bij aanvang niet kan bereiken, krijgt hij 8 jaar de tijd en zijn er tussentijdse dekkingsverplichtingen voor de uitrol van toepassing die gelijk lopen met deze die zijn opgelegd voor de frequenties in de 700 MHz-band: 30% na 3 jaar en 70% na 6 jaar.
84. De dekkingsverplichting voor frequenties in de 700 MHz-band houdt ook de vereiste van een minimale downstreamsnelheid in die afhankelijk is van de spectrumhoeveelheid verworven in de 700 MHz-band en van het feit of de operator al dan niet gebruiksrechten heeft in de 800 MHz-band⁵⁵:
- 6 Mbps indien de operator 10 MHz duplex bezit op 700 MHz en gebruiksrechten heeft in de 800 MHz-band. Er wordt uitgegaan van het feit dat de vergunningshouders de gebruiksrechten voor de frequentieband op 800 MHz ook kunnen inzetten voor het voldoen van deze verplichting.
 - 5 Mbps indien de operator minder dan 10 MHz duplex bezit op 700 MHz en gebruiksrechten heeft in de 800 MHz-band.
 - 3 Mbps indien de 700 MHz-operator geen gebruiksrechten heeft in de 800 MHz-band.

De dekkingsverplichting kan worden vervuld via alle frequentiebanden waarvoor de operator over gebruiksrechten beschikt. Dit houdt in dat de operator niet verplicht is om gebieden die reeds worden gedekt met de minimumsnelheid dankzij andere frequentiebanden dan de 700 MHz-band ook te dekken met de 700 MHz-band.

85. Vijf mobiele operatoren hebben hun kandidatuur ingediend voor de spectrumveiling en werden na onderzoek door het BIPT allen ontvankelijk verklaard⁵⁶. Eén van de twee nieuwkomers die ontvankelijk verklaard werden voor de spectrumveiling heeft de optie gelicht om mits de betaling van € 83.340.000 te kunnen beschikken over een gereserveerd pakket aan radiospectrum in de verschillende radiofrequentiebanden zowel voor 5G als voor 2G-, 3G- en 4G-toepassingen. Deze nieuwe mobiele operator krijgt hierdoor de mogelijkheid om met een toereikend spectrumpakket de Belgische markt te betreden.⁵⁷

⁵⁵ M.a.w. al dan niet één van de drie bestaande MNO's is want enkel zij hebben gebruiksrechten in de 800 MHz-band.

⁵⁶ <https://www.bipt.be/consumenten/publicatie/vijf-mobiele-operatoren-ontvankelijk-verklaard-voor-de-radiospectrum-veiling>

⁵⁷ <https://www.bipt.be/consumenten/publicatie/nieuwe-mobiele-operator-licht-de-optie-voor-gereserveerd-spectrum>

86. Met de timing van de 5G spectrumveiling mist België drie verplichtingen die de Europese Unie inzake 5G aan de lidstaten heeft opgelegd. Zowel de deadline van 30 juni 2020 voor het toestaan van het gebruik van 5G in de 700 MHz band werd gemist als de datum van 30 december 2020 voor 3400-3800 MHz en ten minste 1 GHz spectrum in de 26 GHz-band (indien er voldoende marktvraag bestaat – wat momenteel niet het geval is in België). Ook de dekkingsdoelstelling van het 5G actieplan van september 2016 werd niet gehaald: tegen 2020 kon geen volwaardig 5G worden gelanceerd in 1 belangrijke stad. Voor de EC- doelstellingen tegen 2025 (een ononderbroken 5G-dekking voor alle stedelijke gebieden en belangrijkste verbindingswegen) zit België met de 5G-spectrumveiling van 2022 wel op koers. Dit geldt ook voor de aanvullende doelstelling die in 2021 als onderdeel van het digitale kompas voor het digitaal decennium werd aangenomen: de voorziening van alle bevolkte gebieden met 5G tegen 2030.

7.2.2. Marktspelers

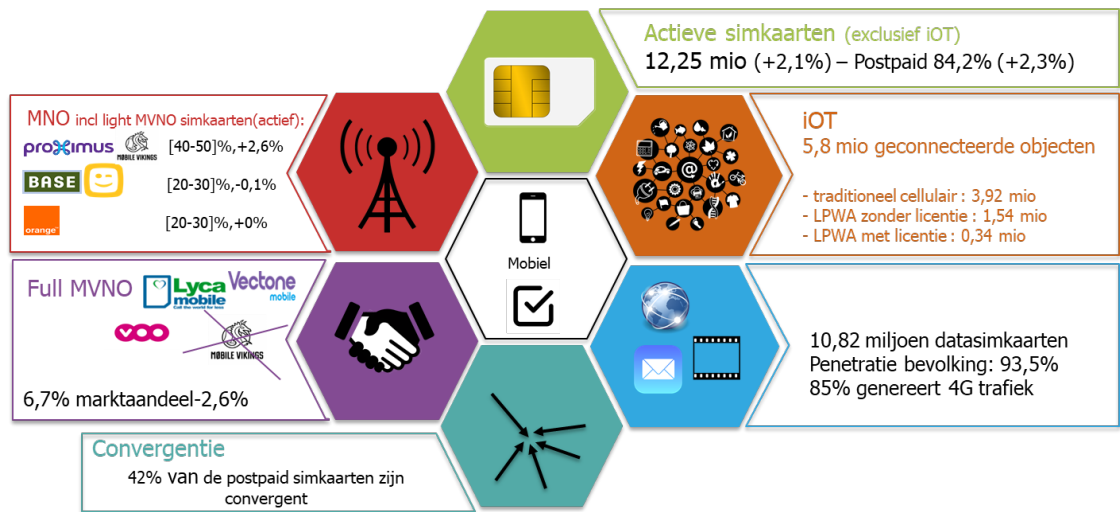
87. De Belgische mobiele markt telt eind 2021 3 operatoren met een eigen mobiel netwerk en 3 full MVNO's⁵⁸ die allemaal actief zijn op het netwerk van Telenet: Lycamobile, Vectone en VOO. Er is sprake van consolidatie aangezien het aantal full MVNO's terugliep van 4 naar 3 door de inlijving van Mobile Vikings/Jim Mobile bij Proximus. De Belgische mededingingsautoriteit zag geen bezwaren voor de overname⁵⁹. Volgens de autoriteit is het "niet aannemelijk" dat de overname zal leiden tot hogere prijzen voor de consument. Er werd dan ook geoordeeld "dat de concentratie geen gevolgen dreigt te hebben die een goedkeuring in de weg zouden staan". Op het niveau van de light MVNO's rapporteren de mobiele netwerkoperatoren 20 overeenkomsten te hebben. Een nieuw light MVNO akkoord werd door One Bill Global in 2021 afgesloten met Proximus via wiens netwerk het mobiele aanbiedingen zal verstrekken. Verder kwam er in 2021 ook een nieuw low kostenmerk op de markt met de lancering van hey! door Orange op 23 september 2021. Het aanbod van hey!, dat alleen online kan worden gekocht, bestaat uit drie mobiele abonnementen van 7, 15 en 25 euro per maand die respectievelijk 1, 10 en 40 GB mobiele data omvatten en voor het duurste abonnement ook onbeperkte spraak en sms.

⁵⁸ Een full MVNO is een alternatieve operator die netwerkcapaciteit huurt bij één van de 3 mobiele netwerkoperatoren.

⁵⁹ <https://www.bma-abc.be/sites/default/files/content/download/files/bma-2021-cc-10-pub.pdf>

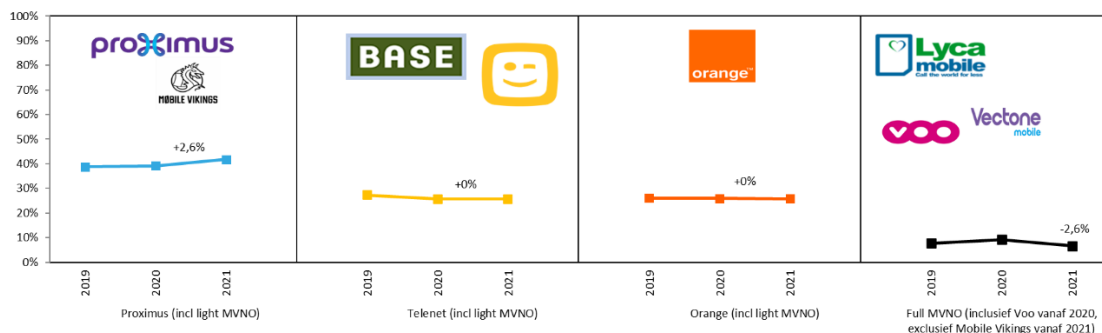
7.2.3. Mobiele verbindingen

88. Het aantal actieve simkaarten (exclusief m2m) bedraagt eind 2021 12,25 miljoen, 2,1% meer dan een jaar eerder. Het aandeel van het prepaid segment zakt van 18,1% naar 15,8% door het verlies van 232.463 actieve simkaarten. De volumegroei van postpaid mobiel met 5% (488.309 netto-toevoegingen) wordt aangedreven door de toename van het aantal convergente bundels met vast en mobiel. Minstens 42% (+4,2 ppt) van de postpaid simkaarten van de mobiele netwerkoperatoren zijn convergente simkaarten.

Figuur 50: Simkaarten: volume, type, marktaandelen (Bron: BIPT)

89. Proximus heeft het grootste aandeel in de mobiele markt met een marktaandeel, gebaseerd op actieve simkaarten, tussen [40-50]%. Dit is een toename met 2,6 procentpunten als gevolg van de inlijving van Mobile Vikings dat sedert de zomer van 2019 als full MVNO op het netwerk van Orange opereerde. Het marktaandeel van de tweede (Orange) en de derde grootste mobiele operator (Telenet) blijft in 2021 stabiel.

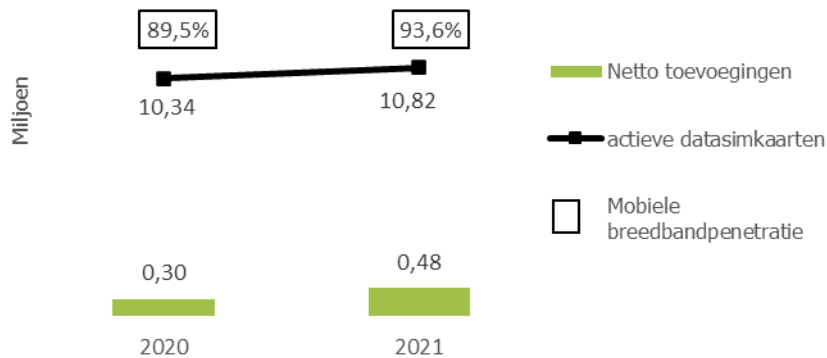

Figuur 51: Marktaandelen in termen van actieve simkaarten (Bron: BIPT)

90. Steeds meer apparaten en sensoren worden met het internet verbonden om onderling informatie uit te wisselen, zonder dat menselijke tussenkomst nodig is. Dit wordt gedefinieerd als Internet of Things (IoT). Bij het overwegen van de opties voor IoT-connectiviteit, moeten bedrijven kiezen uit oplossingen uit drie categorieën: LPWA-verbindingen (laag vermogen, groot gebied) zonder vergund spectrum (Sigfox en LoRa); LPWA-verbindingen in een vergund spectrumnetwerk (vb. NB-IoT en LTE-M) en cellulair verbindingen.

De meeste IoT applicaties maken gebruik van de traditionele cellulair technologie: 72% van de geconnecteerde objecten opereren in een traditioneel mobiel netwerk maar LPWA breekt meer en meer door. Via LPWA- netwerken zonder vergund spectrum (Sigfox, LoRa) zijn eind 2021 ongeveer 341.000 objecten geconnecteerd (+2,3% op jaarbasis). Een Sigfox netwerk wordt in België uitgebaat door Proximus en Citymesh dat in 2021 het Sigfox netwerk van Engie M2M verwierf. Voor de grootste groei zorgen echter de verbindingen via LPWA-netwerken met vergund spectrum: eind 2021 zijn ongeveer 1,54 miljoen IoT-objecten via dergelijke netwerken verbonden, 2,4 keer meer dan een jaar eerder. Het totaal aantal geconnecteerde objecten bereikt eind 2021 5,8 miljoen (+31%).

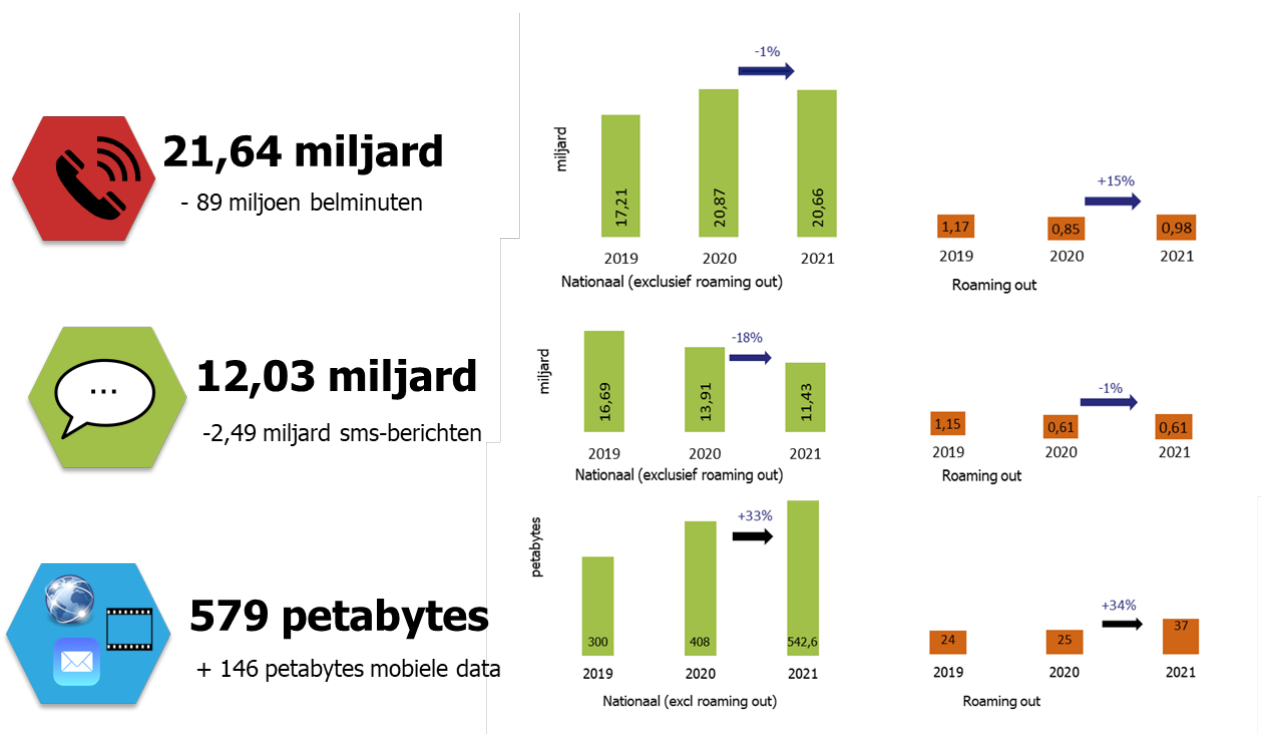
91. Per 100 inwoners telt België 93,6 actieve datasimkaarten (exclusief m2m). Het totaal aantal datasimkaarten bereikt 10,82 miljoen. Het gebruik in smartphones (96,8%) is groter dan in tablets en Pc's. 85% van de actieve datasimkaarten genereren 4G-trafiek, 1 procentpunt hoger dan een jaar eerder.

Figuur 52: Aantal actieve datasimkaarten en penetratie bij bevolking (Bron: BIPT)

7.2.4. Mobiel volume (exclusief IoT)

92. Mobiele spraak (-89 miljoen belminuten) en sms (-2,49 miljard sms-berichten) van de klanten van Belgische mobiele operatoren (MNO + MVNO) gaan in volume achteruit, maar de actieve datasimkaarten verwerken steeds meer mobiele data: +146 petabytes tot 579 petabytes⁶⁰ per jaar. Zowel het nationale dataverkeer als roaming out nemen toe met ongeveer 33%. Dit wordt aangedreven door de groei in datasimkaarten (+4,7%) en door een toename van het gemiddeld verbruik per datasimkaart: van gemiddeld 3,7 GB naar 4,8 GB per maand⁶¹.

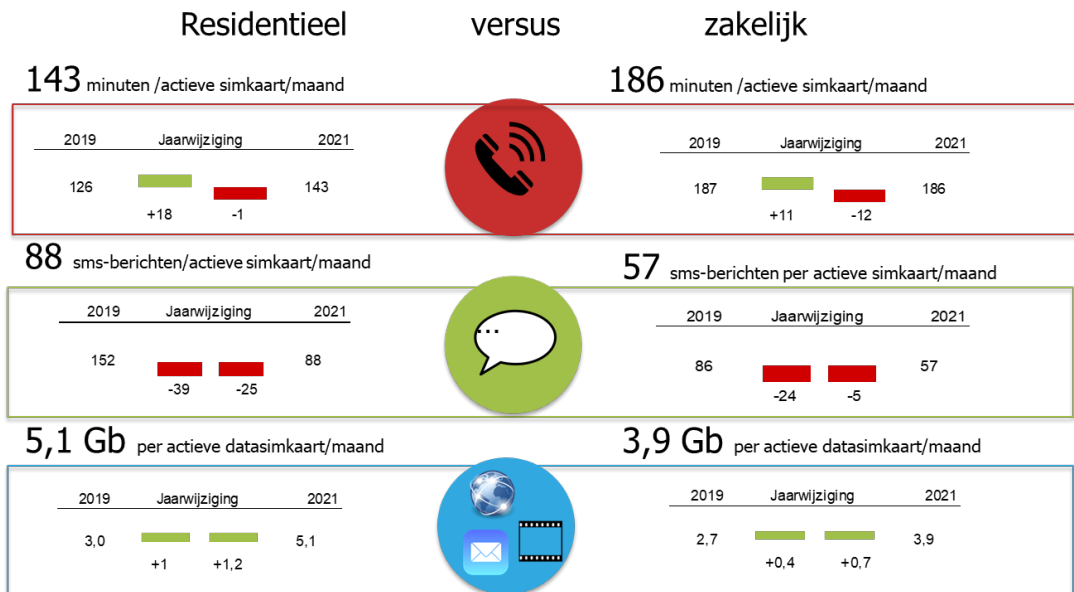

Figuur 53: Evolutie mobiel verkeer 2020-2021: MNO + MVNO (Bron: BIPT)

93. Bekeken per marktsegment (residentieel – zakelijk) blijkt dat het gemiddeld maandelijks spraakvolume van een zakelijke actieve simkaart hoger is dan van een residentiële actieve simkaart: 186 minuten (-12) versus 143 (-1) minuten. Voor sms en mobiele data is de situatie omgekeerd. Een residentiële actieve simkaart genereert gemiddeld 88 sms-berichten per maand tegenover 57 voor een zakelijke actieve simkaart. Daarnaast verwerkt een actieve datasimkaart op de residentiële markt maandelijks gemiddeld 5,1 GB terwijl dit op de zakelijke markt 3,9 GB is.

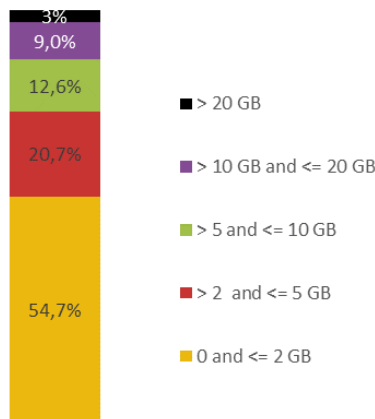
⁶⁰ 1 petabyte is ongeveer 1 miljoen gigabytes of 1 miljard megabytes.

⁶¹ Het gemiddeld verbruik per actieve simkaart/datasimkaart is gebaseerd op de 3 mobiele netwerkoperatoren (exclusief MVNO).

Figuur 54: Gemiddeld mobiel verkeer per maand: residentieel versus zakelijk (Bron: BIPT)

94. Een opsplitsing van de postpaid residentieële actieve simkaarten van de drie mobiele netwerkoperatoren naar 5 gebruiksprofielen voor de maand december 2021 toont dat meer dan de helft (54,7%) maximaal 2 GB/maand aan mobiele data verbruikt. Het aandeel van de grootverbruikers (meer dan 20 GB/maand) vertegenwoordigt slechts 3%.

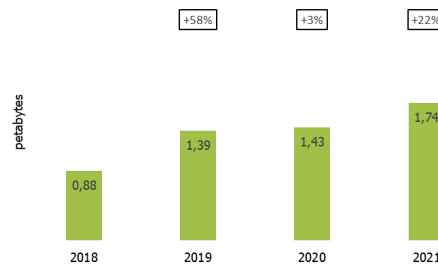
Figuur 55: % postpaid residentieële actieve simkaarten per gebruiksprofiel (Bron: BIPT)

95. Smartphones genereren het meeste mobiele dataverkeer: 91% versus 89% een jaar eerder. Het gemiddeld maandelijks dataverbruik per actieve datasimkaart in een smartphone bereikt 4,5 GB (+1,1 GB). In een tablet/PC stijgt dit van 9,8 GB in 2020 naar 11,7 GB in 2021.

De groei van het retail mobiele dataverkeer van de mobiele netwerkoperatoren wordt ook gevoed door de toegenomen adoptie van 4G: 90% van de actieve datasimkaarten genereert in 2021 4G trafiek (+2 procentpunten) die elk maandelijks gemiddeld 4,8 GB aan data verwerken (+1,1 GB/maand).

7.2.5. M2M-volume

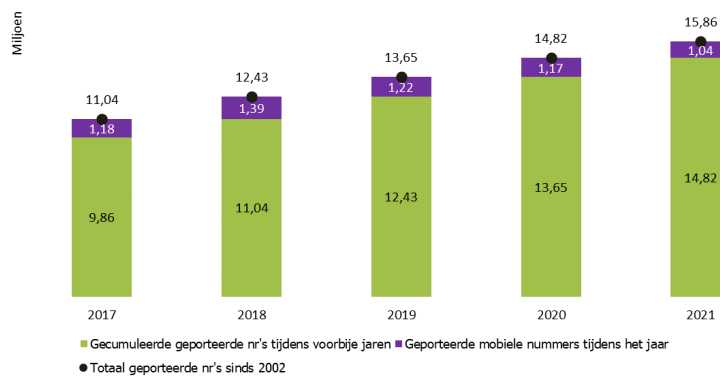
96. Het dataverkeer gegenereerd door m2m simkaarten gaat 22% hoger: +0,31 petabytes tot 1,74 petabytes.

Figuur 56: MNO dataverkeer van m2m-kaarten, in petabytes (Bron: BIPT)

7.2.6. Mobiele nummeroverdraagbaarheid

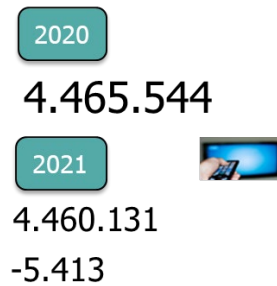
97. In 2020 werden ongeveer 1,04 miljoen mobiele nummers behouden bij de overstap naar een andere mobiele operator, 11% minder dan in 2020. Het aantal geporteerde nummers in verhouding tot het aantal actieve simkaarten loopt wat terug: van 9,74% naar 8,50%.

Figuur 57: Geporteerde mobiele nummers tijdens het jaar en totaal (bron: VZW Nummeroverdraagbaarheid)

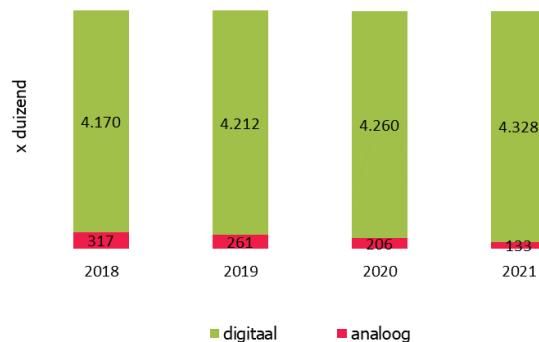
7.3. Tv-aansluitingen

98. Het aantal tv-aansluitingen met toegang tot klassieke televisie, via een decoder en via internet (app)⁶², vertoont voor het derde jaar op rij een lichte daling: -5.413 tot 4,46 miljoen aansluitingen.

Figuur 58: Aantal tv-aansluitingen, inclusief OTT tv via app vanaf 2020 (Bron: BIPT)

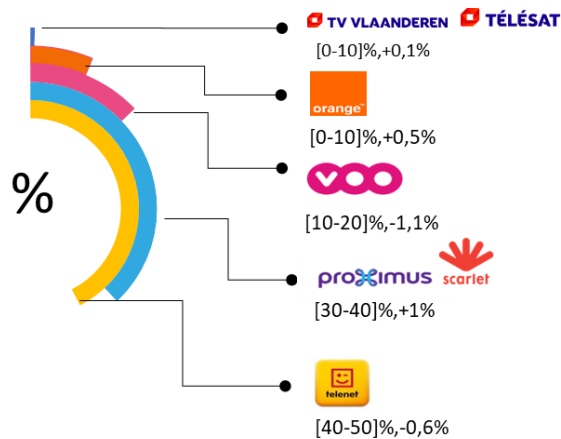
99. Eind 2020 was 4,6% van de tv-aansluitingen nog analoog maar dit is op een jaar tijd verder gedaald naar 3%. In 2021 trok Telenet de stekker uit analoge tv. Op 30 november 2021 werd het signaal voor analoge televisie stopgezet in de zes laatste gemeenten waar dat nog kon worden ontvangen (Beerse, Geel, Stabroek, Sint-Joris-Winge, Perk en Middelkerke). Ook VOO kondigde in 2021 aan het analoge signaal geleidelijk te zullen vervangen door een "nieuw signaal" dat zal worden gedecodeerd door de tv, op voorwaarde dat dit een flatscreen is. Daarbij heeft men voor dezelfde prijs als voor een analoog abonnement een toegang tot het klassiek aanbod van tv-zenders plus enkele lokale zenders.

Figuur 59: Aantal tv-aansluitingen, split analoog/digitaal (Bron: BIPT)

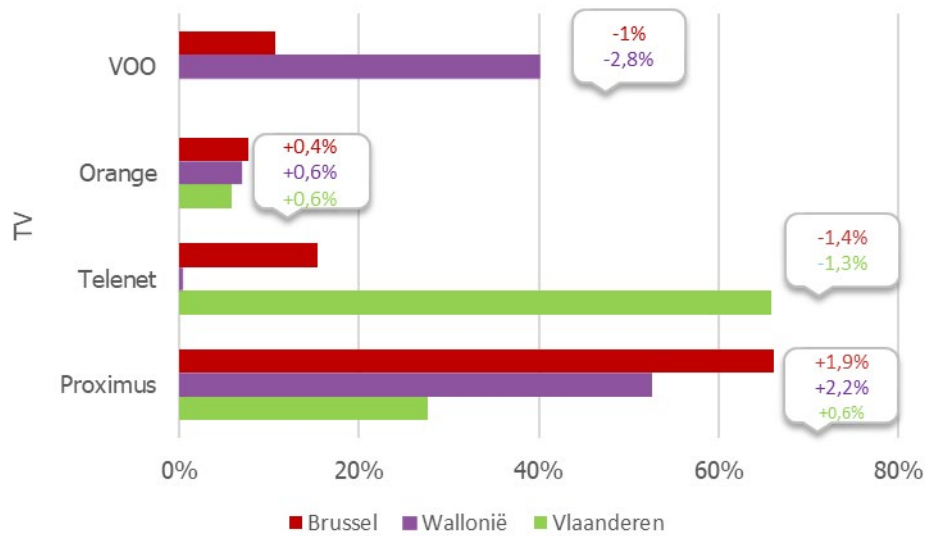
⁶² Input van Brutélé, M7 Group (exclusief satelliet), Proximus, Scarlet, Telenet, VOO SA.

100. Het gemiddeld klantverloop voor digitale televisie zakte in 2021 terug van 12,1% naar 11,5%. Orange en Telenet hebben beiden een churnpercentage onder de 10% van het gemiddeld aantal klanten met digitale televisie. Vooral Scarlet wordt geconfronteerd met meer klantverloop (+3,7 ppt t.o.v. 2020)
101. De hogere churn bij Scarlet is gekoppeld aan een afname van het aantal tv-aansluitingen maar dit wordt gecompenseerd door groei bij Proximus waardoor hun gezamenlijk marktaandeel blijft groeien met 1,1 procentpunt tot [30-40]%. Positieve netto-toevoegingen en een lagere churn in vergelijking met een jaar eerder doen ook het marktaandeel van Orange groeien met 0,5 ppt tot [0-10]%. In tegenstelling tot Proximus en Orange vermindert het aantal verkochte tv-aansluitingen bij Telenet en VOO, wat leidt tot een kleiner marktaandeel: -0,6 procentpunten voor Telenet en -1,1 procentpunten voor VOO.

Figuur 60: Marktaandelen in volume op de markt van tv-aansluitingen via decoder en OTT, exclusief satelliet (Bron: BIPT)

102. Proximus en Orange weten alle twee marktaandeel te winnen in de drie regio's van België. Telenet en VOO daarentegen verliezen aandeel in alle regio's waar ze actief zijn met hun kabelnetwerk. Ondanks dit verlies behoudt Telenet zijn dominantie in Vlaanderen met [60-70]% en zijn 2de positie in Brussel met [10-20]%. VOO blijft de tweede speler op de Waalse markt, na Proximus en is derde in Brussel.

Figuur 61: Regionale marktaandelen tv-aansluitingen (Bron: BIPT)

7.4. Klantrelaties

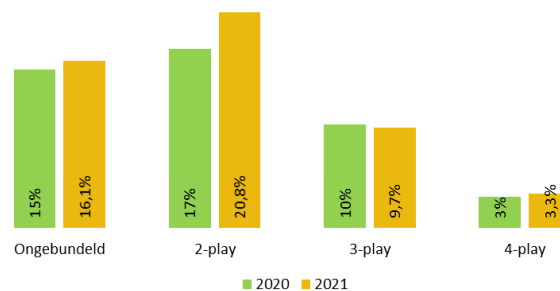
7.4.1. Klantrelaties met bundels

103. De Belgische telecommarkt wordt gedomineerd door bundels⁶³. In 2021 komen er 54.350 klanten met een bundel bij. Waar de netto-toevoegingen op de residentiële markt positief zijn (+64.637) is er een negatieve evolutie op de zakelijke markt: -10.287. De groei op de residentiële bundelmarkt is ongeveer even groot dan het jaar voordien (+59.050).

Figuur 62: Klanten met een bundel op de RES/BUS markt (Bron: BIPT)

104. Het aanbieden van bundels blijft een effectieve strategie om de klantenbinding te verhogen. Het verloop van klanten die niet-gebundelde producten aankopen⁶⁴ bedraagt in 2021 gemiddeld 16% tegenover 10% voor 3-play abonnees en slechts 3,3% voor 4-play abonnees. De toename van de churn voor 2-play met 3 procentpunten wijst erop dat de duur van een 2-play klantrelatie bij een operator korter wordt.

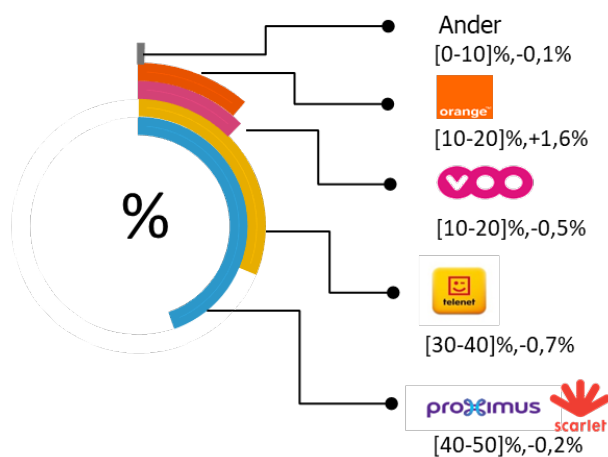
Figuur 63: Churnpercentage per type x-play (Bron: BIPT)

⁶³ "Bundels zijn commerciële aanbiedingen van twee of meer van de volgende diensten: (1) vast breedband, (2) vaste telefonie, (3) Mobiele diensten (spraak en/of breedband) en (4) tv. Bundels zijn:

- Zuivere bundels, bestaande uit diensten die individueel niet beschikbaar zijn;
- Combinaties van koppellende en gekoppelde diensten bestaande uit een dienst waarvan de verkoop afhankelijk wordt gesteld van de koop van een andere dienst. Het eerste product wordt het "koppellende product" genoemd en het tweede het "gekoppelde product".
- Gemengde bundels die diensten combineren die afzonderlijk beschikbaar zijn maar waarvan de gezamenlijke aankoop wordt aangemoedigd door het verlenen van permanente gunstige voorwaarden die niet kunnen worden bekomen wanneer de diensten afzonderlijk worden aangekocht. Deze voorwaarden kunnen betrekking hebben op kortingen of op niet-monetaire voordelen (vb. verhoogd datagebruik). Tijdelijke promoties en geschenken dienen buiten beschouwing te worden gelaten.

⁶⁴ Het klantverloop is gedefinieerd als het aantal klanten die de operator verlaten. Het verwisselen van contract (vb. van 2-play naar 3-play) is uitgesloten.

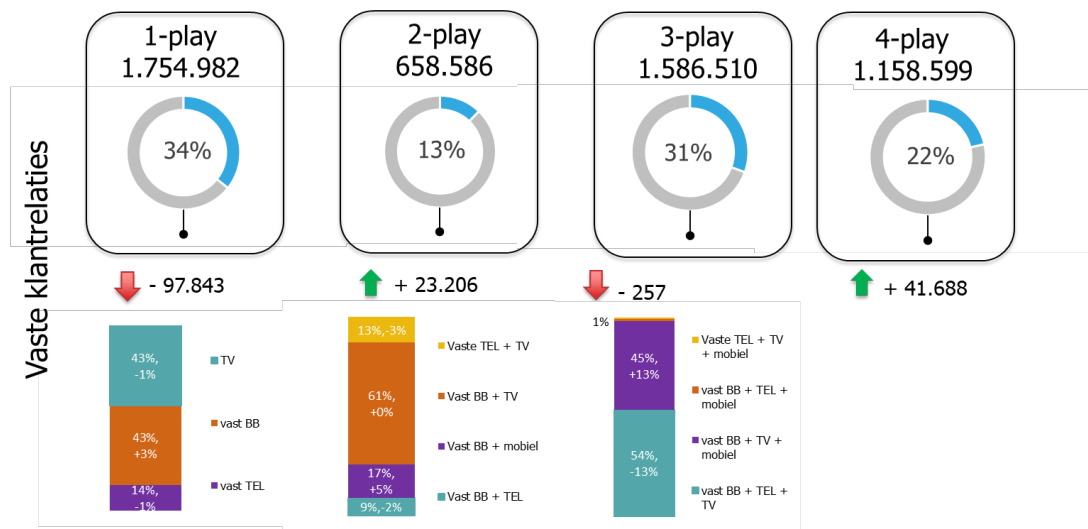
105. Orange verovert het grootste aandeel van de netto-toevoegingen aan residentiële klanten met een bundel in 2021, wat zich weerspiegelt in een toename met 1,6 ppt marktaandeel in volume tot [10-20]%. Hiermee wordt voor het eerst de drempel van 10% marktaandeel overschreden. Het marktaandeel van marktleider Proximus (inclusief Scarlet) gaat met 0,2 ppt achteruit door negatieve netto-toevoegingen bij Scarlet. Ook Telenet (-0,7 ppt) en VOO leveren marktaandeel in (-0,5 ppt).

Figuur 64: Marktaandelen bundels, in volume (Bron: BIPT)

7.4.2. Residentiële klantrelaties met vaste diensten

106. De groei van het aantal multiplay klantrelaties met vaste diensten doet het aantal klanten die een vaste dienst kopen op standalone basis afnemen (-97.843 tot 1.754.982). In het totaal aantal vaste klantrelaties vertegenwoordigt de verkoop op standalone basis eind 2021 nog 34% (-1,7 ppt). Vast breedband en televisie dragen elk voor 43% bij aan de totale verkoop van standalone diensten. In het totaal aantal klantrelaties met standalone diensten neemt de verkoop van vast breedband toe (+3 ppt) terwijl het aandeel van televisie afneemt (-1 ppt).

Figuur 65: Vaste klantrelaties (Bron: BIPT)

107. Met 23.206 netto-toevoegingen groeit het aandeel van 2-play op de bundelmarkt van 19% naar 19,3%. De toename is te danken aan de combinatie vast breedband – mobiel die 38.237 extra klanten aantrekt om een totaal van 111.000 te bereiken. De verkoop van deze combinatie werd gestimuleerd door de lancering van een 2P-aanbod met internet en mobiele telefonie⁶⁵ van VOO in april 2021, maar het is Orange die de groei in 2-play netto-toevoegingen leidt dankzij Love Duo.
108. 3-play blijft in 2021 zo goed als stabiel met iets minder dan 1,59 miljoen klantrelaties. De combinatie vast breedband – tv – mobiel vertoont een groei van 41% tot 706.018 (+204.421), wat echter teniet wordt gedaan door het verlies van 201.208 klanten met een bundel die vast breedband, vaste telefonie en televisie combineert. Proximus voegt de meeste 3P klanten toe, gevolgd door Orange. Telenet blijft 3P-klanten verliezen. Zij brachten in 2021 wel de eerste 3-play op de markt die volledig gebaseerd is op een mobiel netwerk. Deze 3-play verscheen via een koppeling van Tadaam (spin-off

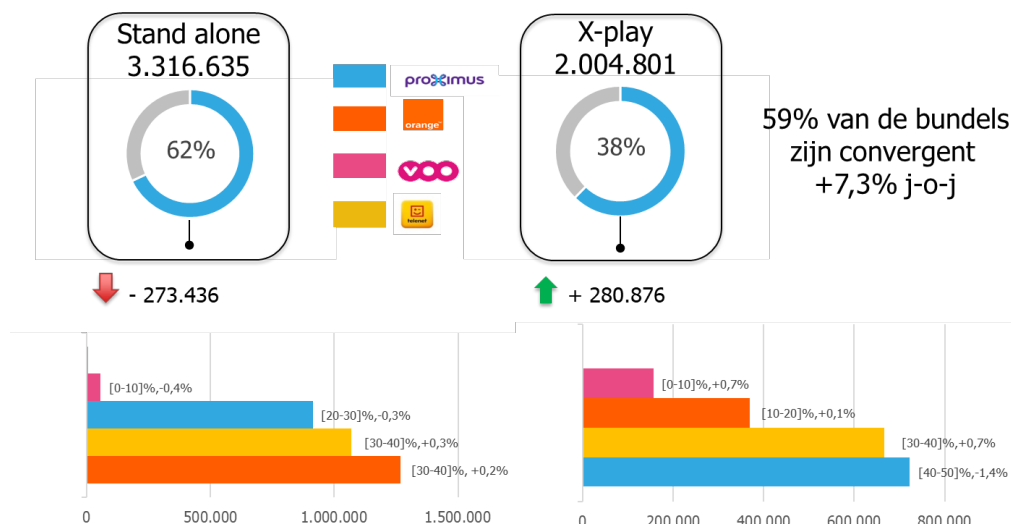
⁶⁵ Het basisaanbod (Relax) is getarifeerd aan € 59 voor 125 Mbps met onbeperkt internetvolume, onbeperkt bellen en 15 GB aan mobiele data. Dankzij deze nieuwe dienst kan de kabeloperator concurreren met het Love-Duo-product voor € 55 van Orange, gelanceerd in 2019. De Duo Max-formule omvat hetzelfde mobiele abonnement, maar biedt een ultrasnelle internetsnelheid van 400 Mbps en nog steeds onbeperkt volume en kost 69 €.

van Telenet) die via 4G toegang geeft tot internet en app tv-diensten aan de mobiele abonnementen van Base.

109. 4-play blijft groeien (+41.688 klanten) ondanks het feit dat steeds meer consumenten vaste telefonie laten vallen. Het totale aantal residentiële klanten met vaste telefonie daalt in 2021 van 2,7 miljoen naar 2,4 miljoen, waarvan 90% wordt verkocht via een bundel. Telenet heeft het meeste succes met zijn 4-play bundels: terwijl 2-play stabiel blijft en er 3-play klantrelaties verloren gaan groeit 4-play met 4 ppt tot [50-60]% van het totaal aantal bundels dat Telenet verkoopt. Ook bij Orange en VOO vertoont 4-play een positieve trend, dit in tegenstelling tot Proximus dat 4-play klanten verliest.

7.4.4. Residentiële klantrelaties met mobiele diensten

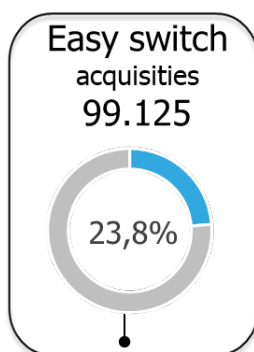
112. Het aantal 1-play unieke mobiele klantrelaties gaat met 273.436 achteruit tot 3,3 miljoen gelet op de klemtoon op vast-mobiele convergentie. De klantrelaties met mobiele diensten (telefonie/data) in een bundel klimmen 16,3% hoger tot iets boven de 2 miljoen, wat het aandeel van de convergente markt in het totaal aantal mobiele klantrelaties doet toenemen van 32% naar 38%. Op de bundelmarkt vertegenwoordigen de convergente bundels eind 2021 59%, 7,3 ppt meer dan het in het jaar 2020.
113. Orange heeft het grootste aantal 1-play mobiele klantrelaties gevolgd door Telenet met veel klanten van het merk Base, waaronder enkel mobiel wordt verkocht. Telenet trekt in 2021 het hoogste aantal nieuwe klanten met mobiel in een bundel aan, wat resulteert in een toename met 0,7 ppt van het marktaandeel op de convergente markt. Ook Proximus, VOO en Orange winnen convergente klantrelaties bij maar de groei bij Proximus is kleiner dan de totale groei bij zijn concurrenten, wat leidt tot een daling van het marktaandeel met -1,4 ppt tot [40-50]%.

Figuur 67: Residentiële klantrelaties met mobiele diensten (Bron: BIPT)

7.4.5. Easy switch

114. Het gebruik van “easy switch”, de procedure die sedert 1 juli 2017 van toepassing is om het veranderen van vaste operator voor klanten met een residentieel tariefplan te vergemakkelijken wanneer men minstens over een vaste breedbanddienst of een televisiedienst beschikt, neemt in 2021 lichtjes toe. 23,8% van de nieuwe residentieële klanten met vaste diensten werden verworven dankzij de easy switch procedure. Dit stemt overeen met 99.125 acquisities op een totaal van 417.316 residentieële klanten met vaste diensten die de operatoren konden aantrekken.

Figuur 68: Klantacquisities gebaseerd op easy switch: absoluut en als % van totale klantacquisities met vaste diensten (Bron: BIPT)

115. In 2019-2020 voerde het BIPT een evaluatie van de easy switch procedure uit. In het kader hiervan werd er aan de operatoren aanbevolen om bijkomende stappen te ondernemen om fouten te vermijden. Daarnaast zouden de gegevens die een klant bij een overstap moet bezorgen aan zijn nieuwe operator gemakkelijker terug te vinden moeten zijn. Als antwoord op de aanbevelingen werd een ontwerp van koninklijk besluit opgesteld dat van 24 december 2021 tot 1 februari 2022 ter consultatie werd voorgelegd via de BIPT-website⁶⁶. Het definitieve koninklijk besluit moet nog worden aangenomen.

⁶⁶ <https://www.bipt.be/operators/publicatie/raadpleging-betreffende-het-ontwerp-van-koninklijk-besluit-tot-wijziging-van-het-koninklijk-besluit-van-6-september-2016-betreffende-de-migratie-van-vastelijndiensten-en-bundels-van-diensten-in-de-sector-van-de-elektronische-communicatie>